

Regulatorni Autoritet za Usluge Vode (RAUV)

Konsultacije

Konsultacije o budućoj tarifnoj politici vodosnabdevanja Januara 2024

Datum objavljnja:	24.01.2024
Site za preuzimanje	www.arru-rks.org
Rok za odgovore:	12.02.2024
Kontakt:	Lule.Aliu@arru-rks.org
Telefon:	038 200 62 900
Pošaljite odgovore na:	info@arru-rks.org

Regulatorni Autoritet za Usluge Vode Kosova (RAUV)

Konsultacije o budućoj tarifnoj politici vodosnabdevanja

Januara 2024

Kontekst

Dužnosti

Mi, Regulatorni Autoritet za Usluge Vode Kosova (RAUV) smo ekonomski regulator za vodosnabdevanje i usluge otpadnih voda na Kosovu. Mi regulišimo tarife koje primenjuju sedam regionalnih kompanija vodovoda (RKV) i vodosnabdevanje na veliko iz 'Iber Lepenc'. Ovaj konsultativni dokument je ograničen na regulisanje tarife koje primenjuju RKV.

Naše odgovornosti su navedene u Zakonu bo. 05/L-042 o Regulisanju usluga vode. Ostali relevantni Zakoni uključuju:

- Zakon br. 04/L-147 o vodama Kosova
- Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima
- Administrativno upustvo o kvalitetu vode za piće 10/2021.

Naš osnovni princip u primenu naših regulatornih obaveza je da obezbedimo da RKV mogu prikupiti dovoljan prihod za pravilno finansiranje svojih aktivnosti u skladu sa obavezama nivoa usluga, koje su uravnotežene sa osiguranjem da potrošači ne plaćaju više nego što je potrebno i da su ugroženi potrošači adekvatno zaštićeni. U našem donošenju odluka takođe uzimamo u obzir uticaje na širu ekonomiju, životnu sredinu i društvo.

Istorija

Zakon o Regulisanju usluga vode zahteva od nas da izradimo pravila za određivanje tarifa. Od 2009. godine utvrđujemo tarife na trogodišnjoj osnovi, od kojih je poslednja zaključena u decembru 2021. za period 2022 – 2024¹. godine.

Prvi trogodišnji pregled (2009 – 2011) bio je relevantno jednostavan proces iz kojeg je razvijen robusniji model i proces za 2012 – 2014. Ovaj drugi model je šablon za naknadne preglede tarifa RAUV-a. Iako su napravljena neka manja poboljšanja, najnoviji model je praktično nepromenjen u odnosu na originalni format.

Obrazloženje za trogodišnji proces je bilo da se ohrabre RKV da zauzmu dugoročniji pogled na svoje buduće aktivnosti i da im daju sigurnost da tarife treba da budu dovoljne da ih finansiraju. Podnesak RAUV-u koji podržava naše odluke uključivao je detaljan poslovni plan. Ovo je uključivalo specifične operativne i finansijske ciljeve u pogledu očekivanja poboljšanja efikasnosti. RKV bi mogli da povećaju svoju profitabilnost ako bi mogli da nadmaše ove ciljeve. Određivanjem tarifa na trogodišnjoj osnovi, RKV bi mogli da uživaju u svojim dodatnim dobitima tokom dužeg perioda pre nego što nivoi osnova za sledeći period razmatranja tarifa. Period razmatranja od tri godine pruža dodatne podsticaje za RKV da nadmaše svoje ciljeve. Ovo je osnovni koncept 'regulacije podsticaja.

Trogodišnji model sadrži šablon poslovnog plana za regulatorne timove RKV koji treba da dovrše i uključuje projekcije broja potrošača, potražnje, prodaje vode, proizvedene otpadne vode, operativnih i komercijalnih performansi i poboljšanja efikasnosti i investicija. Zatim određuje prihod od tarifa neophodan da bi se ispunili ovi projektovani nivoi performansi.

¹ Tarife za 2021. su određene na osnovu inflacije iz prethodnih godina. Potpuni trogodišnji pregled tokom 2020. godine nije bilo moguć zbog poremećaja koji su rezultat Covid 19.

Takođe smo odgovorni za nadgledanje performansi. Početni sistem nadgledanja je nasleđen od sistema Kosovske Povereničke Agencije (KPA) koji je uspostavljen pre uspostavljanja Regulatorne kancelarije za vodu i kanalizaciju (ranije ime RAUV). Sa uvođenjem trogodišnjeg tarifnog procesa, okvir nadgledanja performansi je radikalno promenjen da održavao merenje performansi RKV u odnosu na njihove ciljeve kao što je navedeno u njihovim podnescima poslovnog plana.

Kao deo izveštavanja o performansi i kao pomoć tarifnim modelima uspostavili smo regulatorni računovodstveni okvir, regulatorne računovodstvene smernice (RRS), koje evidentiraju finansijske transakcije koje se mogu uporediti sa tarifnim modelom. RRS se razlikuje od konvencionalnih i zakonskih računa kroz tretman vrednosti imovine (RAB), amortizacije i drugih aspekata neophodnih za pravilno određivanje tarifa.

Ishodi

U početku su RKV smatrali da su poslovni plan i tarifni modeli složeni i teški za razumevanje. Tokom godina pružili smo široku podršku RKV i kompletiranju njihovih podnesaka. Nakon pet ciklusa pregleda, RKV sada imaju bolje razumevanje okvira, iako u nekim slučajevima koncepti kao što su regulatorna baza imovine i računovodstvo obnove infrastrukture još uvek nisu u potpunosti razumljivi svima.

Uprkos tome, režim odeljivanja tarifa se pokazao razumno robusnim i održao je finansijski integritet RKV, posebno povrat na regulatornu bazu sredstava (RBS) koji je zaštitio novčani tok RKV, čak i kada uzimaju kratkoročne kredita za ulaganje.

Performansa je poboljšana u nekim oblastima, ali u mnogim slučajevima poboljšanje performansi nije ispunilo očekivanja, posebno u oblastima kao što su operativna efikasnost i komercijalne aktivnosti (naplata prihoda). Većina ciljeva poboljšanja efikasnosti koji su navedeni u poslovnim planovima su dosledno promašeni od skoro svih RKV.

Tokom pet trogodišnjih ciklusa RAB je stabilno rastao u realnom smislu za sve RKV, mada ne onoliko koliko smo očekivali, posebno u sektoru otpadnih voda. Poslovni planovi su uvek uključivali značajan element kapitalnih investicija, ali je na kraju svake trogodišnje revizije vrlo malo toga materijalizovano. U stvari, potrošači su isplatili investicije koje se nikada nije dogodile i može se tvrditi da bi trebalo da imaju pravo na povraćaj novca. Naša analiza sugerše da je ovaj neopravdani prihod nadoknađen neuspehom u obezbeđivanju očekivanog povećanja operativne efikasnosti.

Uzrok ovog neuspeha je silazna spirala nedovoljne performanse:

- RKV ne ispunjavaju ciljeve komercijalne efikasnosti (prikupljanje prihoda) što dovodi do gotovinskog prihoda manjeg od planiranog.
- Takođe ne postižu ciljeve operativne efikasnosti što dovodi do troškova viših od planiranih.
- Preostala gotovina je tada nedovoljno za podmirenje planiranih investicionih rashoda.
- RAB je tada niži od planiranog, što zauzvrat smanjuje tarife za naredni trogodišnji ciklus od onih koje bi inače bile.

Dužni smo da zaštitimo finansijski integritet RKV i uprkos našem nezadovoljstvu zbog njihove loše performanse, bili smo oprezni kako da odgovorimo. Teoretski, bismo mogli da vratimo novac koji je obezbeđen za ulaganje u tarife ako se ta investicija nije dogodila smanjenem zahteva za prihod u sledećem pregledu tarifa. Ovo je konvencionalni regulatorni pristup kada su komunalna preduzeća u vlasništvu privatnog sektora i takve akcije bi rezultirale smanjenim profitom i dividendom. Za RKV u državnom vlasništvu gde se dodeljuju dividende akcionarima, vraćanje nepotrošenih rezervi za investicije može imati negativan uticaj na njihov finansijski integritet i pogoršati lošu situaciju.

Ovo nas stavlja u poziciju moralnog hazarda. Ne tražeći da povrate nepotrešene investicione dodatke, RKV se ohrabruju da nastave da uključuju investicije u svoje planove sa ciljem povećanja tarifa, ali onda ne isporučuju takve investicije.

Shodno tome, odgovori ponašanja koji su se očekivali kroz ovaj pristup '*regulacija podsticaja*' nisu se u potpunosti materijalizovali. U nekim respektima, to je imalo suprotan efekat i umesto da se ponašaju kao efikasna komercijalna preduzeća, RKV pokazuju karakteristike neobuzdanih monopola i obraćuju samo ograničenu pažnju na naše odluke, upustva i mere sprovođenja.

U našim godišnjim izveštajima o performansi, mi redovno opominjemo RKV zbog njihovog neuspeha da ispune ciljeve, i iako im se možda neće dopasti ono što je napisano o njihovim lošim performansama, to nije dovoljno da ih stimuliše da naprave značajna poboljšanja.

Moramo da ojačamo naš uticaj na RKV da bismo isporučili nivo performansi, efikasnosti i investicija koji su uključeni u poslovne planove RKV.

Loša performansa se takođe proteže na kvalitet podnesaka poslovnog plana koji je još uvek ispod onoga što očekujemo. Još uvek trošimo dosta vremena i truda na izveštavanje RKV sa mnogim upitima u vezi sa nepotpunim podacima, nedoslednostima i generalno loše dizajniranim planovima.

Potreba sa velikim pregledom

Kada se završi sledeći period pregleda (31. decembra 2024) trenutni sistem će postojati 16 godina. Uprko modifikacijama u manjim poboljšanjima, okvir je uglavnom isti kao pre 16 godina. Smatramo da je značajna revizija sveukupnog okvira u cilju razvoja značajno poboljšane regulatorne strukture za budućnost odavno zakaznila.

Ovaj pregled se bavi gore opisanim nedostacima, posebno potrebom da se osigura da RKV ostvare nivo performansi, efikasnosti i investicija koje kažu da mogu postići u svojim planovima.

Ovaj konsultativni dokument predstavlja naše predloge za značajnu reviziju regulatornog okvira na visokom nivou. On navodi nekoliko oblasti u kojima smatramo da je potrebna promena, našu analizu problema, naše predloge i njihove uticaje gde je to moguće i, gde je to prikladno, našu poziciju 'nameravanja' gde se razmatra nekoliko opcija.

Ova konsultacija ima za cilj da traži stavove različitih zainteresovanih strana koji će voditi naše buduće regulatorne odluke. Naše konsultacije dopiru da mnogih zainteresovanih strana, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

- Vlada.
- RKV.
- Grupe domaćih potrošača.
- Grupe nedomaćih potrošača.
- Investitori, posebno međunarodni razvojni partneri.
- Akademija.
- Druge zainteresovane strane.

Upustva za konsultacije

U ovom dokumentu, RAUV je naveo predložene izmene tarifne metodologije, dajući razumnost predloženih promena, opis prednosti i kako će se predložena promena odraziti na tarifu.

Da bi se olakšao publici (javnosti), ovaj konsultativni dokument sadrži delove zaprimanja odgovora zainteresovanih strana, koji su pripremljeni u vidu opcija koje ispitanici biraju.

Kako bi bio sveobuhvatan, dokument za konsultacije (i za dobijanje mišljenja) će biti poslat svim zainteresovanim stranama uključenim u sektor voda. Pored toga, ovaj dokument će biti dostupan svima koji su zainteresovani da doprinesu ovom pitanju i može se preuzeti sa RAUV i 7 (sedam) veb stranica RKV. Dokument će biti objavljen 24.01.2024, dok se svi odgovori i doprinos očekuju da stignu na RAUV (bilo u fizičkom ili elektronskom obliku) pre 12.02.2024 na kraju radnog vremena ovog dana.

Priždružena dokumenta

Zakonodavstvo:

- Zakon br. 05/L-042 o Regulisanju usluga vode.
- Zakon br. 04/L-147 o Vodi Kosova
- Zakon br. 03/L-087 o javnim preduzećima
- Administrativno uputstvo o kvalitetu vode za piće 10/2021

Regulatorni instrumenti:

- RAUV Tarifna politika
- RAUV Procedure utvrđivanja RAUV tarifa
- RAUV Poslovni plan i tarifni model (uključujući pripadajuće priručnike)
- RAUV regulatorne računovodstvene smernice (RRS)
- Izveštaji o nadgledanje performansi RAUV-a.
- RAUV licence.

Sadržaj

Kontekst	i
Upustva za konsultacije.....	iii
Priždružena dokumenta	iv
1 Principi vodosnabdevanja i naplate otpadnih voda.....	1
2 Povrat troškova – podsticaj za poboljšanu operativnu efikasnost	7
3 Pokrivenost troškova – trenutni podsticaj za odlaganje poboljšanja efikasnosti	10
4 Pokrivenost troškova – kapitalna investicija	12
5 Pokrivenost troškova - loš kvalitet podnesaka poslovnog plana	16
6 Reflektivnost troškova – postepeno ukidanje postojeće unakrsne subvencije	18
7 Reflektivnost troškova – zamena fiksnih naplata naplatom na osnovu veličine veze	22
8 Reflektivnost troškova – naknade za jačanje infrastrukture van lokacije	24
9 Reflektivnost troškova – procenjene naknade	27
10 Reflektivnost troškova – nakada za otpadne vode zasnovane na zapremini i kvalitetu ispuštanja otpadnih voda	28
11 Zaštita ugroženih potrošača	32

1 Principi vodosnabdevanja i naplate otpadnih voda

1.1 Sveobuhvatni princip

- 1.1 Član 4 (stav 3.2) *Zakona o regulaciji vodnih usluga* definiše našu ulogu u određenju tarifa kao:

3.2. Utvrđivanje tarifa usluga za pružaoce usluga, obezbeđivanje da tarife budu fer i razumne i da se omogući finansijska održivost usluga:

- 1.2 Ovo tumačimo kao balansiranje potreba i potrošača i pružalaca usluga obezbeđenjem da RKV imaju dovoljan prihod da finansiraju svoje aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim obavezama, ali u isto vreme da ih ohrabrimo da budu što efikasniji. Ovo će osigurati da tarife budu što je moguće niže. Ne očekujemo da će potrošači finansirati neopravdanu neefikasnost.
- 1.3 Tumačili smo njegovu obavezu da razvije našu tarifnu politiku, procedure i modele zasnovane na projektovanim troškovima, uključujući razumna i ostvariva očekivanja poboljšanja efikasnosti o budućih kapitalnih investicija, zajedno sa očekivanjima potrošnje vode i proizvedenih otpadnih vod.
- 1.4 Smatramo da ovo široko tumačenje naše obaveze ostaje važeće i da nije potrebna nikakva promena ovog principa.

1.2 Povrat troškova

Sadašnji pristup i ekonomsko obrazloženje

- 1.5 Naša je zakonska obaveza da obezbedimo da pružaoci usluga mogu da finansiraju svoje aktivnosti. Ovo je često tumači kao ispunjavanje 'povrat troškova'. Međutim, izraz 'povrat troškova' u sektoru voda podleže različitim definicijama, svaka sa svojim različitim nedostacima, npr.
- **Jednostavna računovodstvena definicija:** Dobit i gubitak su jednaki, ali po kojim računovodstvenim standardima, poreskom računovodstvu, komercijalnom računovodstvu i drugim? Kako je uključena amortizacija, istorijska (na osnovu prvobitne nabavne cene) ili reprocenjena da se uzme u obzir inflacija itd. Jednostavna računovodstvena definicija
 - **Tok gotovine:** Pozitivan novčani tok ili trošak ograničen na prihod? Kako izračunati otpis nenaplaćenih računa?
 - **Ispuniti očekivanja investitora:** koja su to očekivanja? Kolika je vrednost uloženog kapitala? Koje finansijske pokazatelja treba primeniti?
 - **Sadašnji troškovi ili kakvi bi trebali biti:** šta bi trebalo da budu i kako odediti realna očekivanja poboljšane efikasnosti?
- 1.6 Naš vodeći princip je da u sektor voda Kosova 'povrat troškova' znači tok prihoda koji je dovoljan za pružaoce usluga da finansiraju svoje aktivnosti, uključujući investicije, koje su im neophodne za pružanje usluga kako je utvrđeno njihovim zakonskim i licencnim obavezama, sada i u budućnosti.
- 1.7 Ovaj tok prihoda može se sastojati od grantova, subvencija i drugih izvora, a ostatak dolazi od naknada.
- 1.8 Trenutno, potrebni prihod se sastoji od tri glavna elementa:
- Predviđeni operativni troškovi (uključujući očekivanja poboljšane efikasnosti)
 - Predviđeni kapitalni troškovi održavanja (sastavljeni od očekivanih ulaganja u obnovi infrastrukture i amortizacije tekućih troškova)
 - Povraćaj na osnovu regulatorne imovine.
- 1.9 Naš model određuje ove troškove na osnovu rigorozne analize podnesaka RKV. Nakon što se dopuštaju prihodi iz drugih izvora, model zatim utvrđuje tarife neophodne za ispunjavanje ovog zahteva za prihodima.

- 1.10 U našem razmatranju podnesaka RKV-a osporavamo njihove predloge za poboljšanu efikasnost sa onim što verujemo da su izazovni, ali ipak ostvarivi ciljevi performansi. Ovo uključuje smanjenje operativnih troškova tamo gdje verujemo da su veći nego što bi trebalo da budu. Mi to radimo kroz uporednu analizu performanse svih sedam RKV koristeći najbolje performanse kao merilo za druge koje mogu da postignu. Pravimo dodatke za specifične karakterističke pojedinačnih RKV, npr. troškovi energije koji se ne mogu porediti i koristiti kao merilo. Uprkos našim naporima da promoviramo poboljšanu operativnu efikasnost, RKV su propustili ove ciljeve. Verujemo da tarifni okvir treba da bude izmenjen kako bi se obezbedili podsticaji za RKV da ispune i čak nadmaše ciljeve kao što je navedeno u njihovim poslovnim planovima.
- 1.11 Naš proces određivanja tarifa je okrenut budućnosti i utvrđuje tarife na tri godine. Dozvoljavamo RKV da zadrže prednosti finansijskog nadmašivača u okviru trogodišnjeg ciklusa, ali se nakon toga takva performansa odražava u budućim projekcijama troškova i koristi potrošača. Ovo pruža vremenski ograničen podsticaj za RKV da poboljšaju efikasnost i da održe takve nivoe efikasnosti ili bolje nakon toga. Shvatamo da ovaj proces može rezultirati perversnim odgovorom u ponašanju tako što će RKV biti obeshrabreni da započnu aktivnot poboljšanja efikasnosti u kasnijem periodu u okviru trogodišnjeg ciklusa, jer će uživati u koristi manje od tri godine. Oni mogu odlučiti da odlože inicijativu za povećanje efikasnosti do početka sledećeg regulatornog ciklusa. Drugi regulatori u drugim delovima sveta suočili su se sa istim problemom i rešili su ga tako što su u svoje modele uključili funkciju koja omogućava uživanje u povećanju efikasnosti tokom celog perioda regulatornog ciklusa, bez obzira na to kada su u ciklusu dobili prvi put ostvareni prenošenjem beneficija kao dodatnog zahteva za period u sledeći ciklus, npr. ako pružalac usluga ostvari povećanje efikasnosti na početku treće godine, onda će se godišnji dobitak dodati zahtevu za prihod za prvu i drugu godinu sledećeg ciklusa. Ovo ohrabruje RKV da započnu povećanje efikasnosti čim se prvi put identifikuju sa uverenjem da će uživati beneficije tokom tri godine. Ovo će rezultirati prenošenjem povećanja efikasnosti na potrošače ranije nego što bi inače izgledalo.
- 1.12 Naš proces određivanja tarifa razmatra kapitalne investicije u dve široke kategorije:
- Kapitalno održavanje: velika popravka ili zamena sredstava na kraju njihovog korisnog veka trajanja da bi se održali, ali ne prekoračeni nivoi usluga osnovnog nivoa, i
 - Kapitalno unapređenje: ulaganje neophodno da bi se zadovoljila dodatna potražanja i /ili poboljšani nivoi usluga.
- 1.13 Iako su poslovni planovi uključivali značajne investicije u kapitalno održavanje i unapređenje, neke RKV su uporno propustile da isporuče investiciju koju su obećali. U teoriji, potrošači su platili investiciju koja se nije dogodila i smatramo da bi trebalo da imaju pravo na povraćaj novca. Sa druge strane, mi smo dužni da zaštitimo finansijski integritet RKV i uprkos našem nezadovoljstvu zbog njihove loše performanse bili smo oprezni kako da odgovorimo. Teoretski bismo mogli da vratimo novac koji je obezbeđen za ulaganje u tarife ako se ta investicija nije dogodila smanjenjem zahteva za prihod u sledećem pregledu tarifa. Ovo je konvencionalni regulatorni pristup kada su komunalna preduzeća u vlasništvu privatnog sektora i takve akcije bi rezultirale smanjenim profitom i dividendom. Za RKV u državnom vlasništvu gde se ne dodeljuju dividende akcionarima, vraćanje nepotrošenih rezervi za investicije može imati negativan uticaj na njihov finansijski integritet i pogoršati lošu situaciju.
- 1.14 Ovo nas stavlja u poziciju moralnog hazarda. Ne tražeći da povrate nepotrošene investicione dodatke, RKV se ohrabruju da nastave da uključuju investicije i svoje planove sa ciljem povećanja tarifa, ali onda ne isporučuju takve investicije.
- 1.15 Uprkos potencijalnom riziku od nametanja finansijskih pritisaka na RKV, verujemo da ova situacija ne može da se nastavi u nedogled i da treba da bude ispravljena u budućim pregledima tarifa.
- 1.16 Naš zaključak je da se podnesci biznis planova RKV-a vrše na osnovu ograničene namere u pridržavanju njihovih navedenih obaveza. Smatramo da su planovi dizajnirani da maksimiziraju prihode koristi za odlaganje poboljšanja operativne efikasnosti. Smatramo da su planovi dizajnirani da maksimiziraju prihode uključivanjem kapitalnih investicija koje nisu angažovane i da se finansijska komponenta zahteva za prihod za takve rashode koristi za odlaganje poboljšanja operativne efikasnosti. Smatramo

da će možda biti potrebne akcije za podsticanje kvaliteta podnesaka biznis planova kako bi se osiguralo da su oni profesionalno razvijeni i da smo uvereni da će održavati stvarne aktivnosti RKV.

Predložene izmene

- 1.17 Razmatramo amandman na određivanje zahteva za prihode kako bismo uključili druge aspekte uključujući:
- Uključivanje odredbi za podsticaja za postizanje ciljeve performanse.
 - Prilagođavanje modela da bi se poboljšala efikasnost prebacila iz jednog regulatornog ciklusa u drugi i da bi se podstaklo ranije usvajanje poboljšanja efikasnosti.
 - Prilagođavanje radi povrata nekih ili svih prethodnih rezervisanja za kapitalne investicije tamo gde planirana investicija nije preduzeta (ovo uključuje izdatke za obnovu infrastrukture i amortizaciju plus povraćaj kapitala za unapređenje infrastrukture u ulaganja koja nisu u infrastrukturi).
 - Finansijski podsticaj za poboljšanje kvaliteta podnošenja planova.
- 1.18 Ovi aspekti su detaljnije opisani u odeljcima 2 do 5 ovog konsultativnog dokumenta.

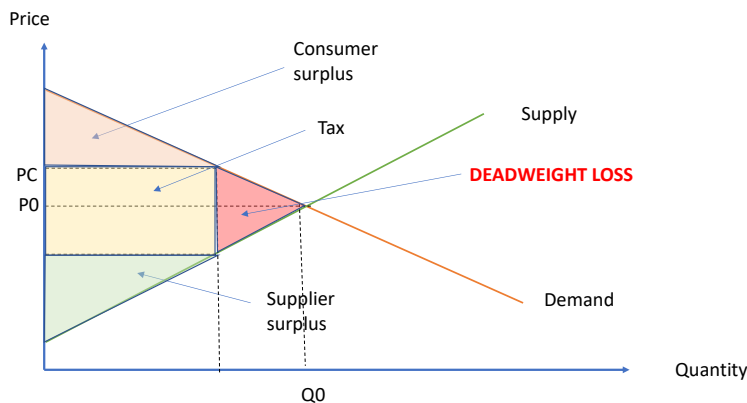
1.3 Reflektivnost troškova

Sadašnji pristup i ekonomsko obrazloženje

- 1.19 Iako naknada za vodosnabdevanje i otpadne vode ispunjavaju ciljeve povrata troškova, mi ne smatramo da naknade održavaju troškove, mi ne smatramo da naknade odražavaju troškove. Reflektivnost troškova je delimično postignuta razdvajanjem troškova između usluga vodosnabdevanja i kanalizacije, ali u okviru ove dve osnovne usluge naknade ne održavaju troškove. Politika da se nedomaćim potrošačima naplaćuje znatno više od domaćih potrošača nije podržana nikakvim dokazima da domaći potrošači nameću veće troškove od domaćih potrošača RKV. Ovo je dugogodišnja politika nasleđa vođena percepcijom ograničenja pristupačnosti.
- 1.20 Nabava vode je jedinstven proizvod za koji je jedinstvena cena racionalna. Isto se ne može reći za otpadne vode gde kvalitet otpadnih voda može imati materijalni uticaj na troškove tretmana otpadnih voda. Naša trenutna politika je da nedomaći potrošači plaćaju znatno više od domaćih potrošača za usluge otpadnih voda. Umesto postepenog smanjenja unakrsne subvencije tokom vremena, kao što je primenjeno na naknade za vodosnabdevanje, unakrsna subvencija za naknade za otpadne vode je praktično nepromenjena u poslednjih 15 years or more. Ovo je bilo zasnovano na pretpostavci da otpadne vode koje nisu domaćinstva mogu biti zagađujuće više od kućnih otpadnih voda. Sada verujemo da ova pretpostavka možda nijetako čvrsta kao što se mislilo. Za većinu potrošača koji nisu u domaćinstvu (prodavnica, tržišni centri, kancelarije, obrazovne ustanove i još mnogo toga) nema razloga da veruju da će njihovo otpadne vode biti više zagađujuće od kućnih otpadnih voda.
- 1.21 Međutim, postoje neki potrošači koji nisu u domaćinstvu kod kojih je kvalitet njihove otpadne vode materijalno veći zagađivač od kućnih otpadnih voda. Verujemo da ovi potrošači ne bi trebalo da plaćaju iste naknade kao njihovi manje zagađivači, a naknade na osnovu kvaliteta i količine otpadnih voda mogu biti garantovane.
- 1.22 Ekonomska teorija kaže da je ekonomska efikasnost (optimalna alokacija resursa) maksimizirana kada se roba i usluge određuju po ceni proizvodnje. Za vodosnabdevanje to znači da je cena usluge iznad cene proizvodnje za neke potrošače (nedomaće) potrošač troši manje nego što je ekonomski isplativo i obrnuto. Za poslovne potrošače, ove veće naknade doprinose većim troškovima u njihovom lancu vrednosti, što može negativno uticati na njihovu konkurentnost i biti prepreka za širu ekonomiju. Potrošači koji nisu u domaćinstvu mogu koristiti manje vode nego što bi inače koristili. Ima isti efekat kao porez na njihovo poslovanje. U krajnjem slučaju, neka veća preduzeća mogu razmotriti samosnabdevanje kroz bušotine po nižoj ceni od snabdevanja RKV, odluku koju možda ne bi doneli ako bi naknade odražavale troškove. In the extreme some larger businesses may consider self-supply through boreholes at a lower cost than the RWC supply, a decision they may not reach if the charges were cost reflective. Ovi odgovori na ponašanje rezultiraju gubitkom prihoda za RKV i da bi se održao oporavak zahtevanih naknada za prihod će morati da e povećaju za sve ostale potrošače. Nasuprot

tome, cena vode za domaće potrošače je niža od troškova proizvodnje i isporuke, (ostvarivanje gubitaka) domaći potrošači stoga mogu koristiti više nego što bi inače učinili, što bi pogoršalo gubitke za pružaoca usluga.

- 1.23 Ekonomisti nazivaju gubitke i za potrošače i za pružaoce usluga odstupanjem od troškova koji održavaju troškove kao *'gubitci mrtve težine'* (vidi sliku 1 i sliku 2). Naša politika je bila da ohrabrimo RKV da smanje stepen unakrsnog subvencionisanja tokom vremena kako bi smanjili takve *'gubitci mrtve težine'* u korist potrošača, RKV i šire privrede. Nažalost, napredak u ovoj oblasti je veoma spor.

Slika 1 Ekonomska teorija, gubitak mrtvog tereta za domaće potrošače

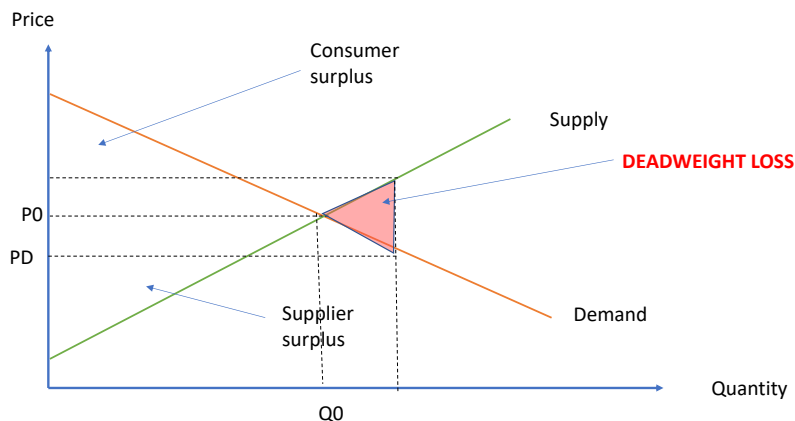

Figure 1 – Ekonomska teorija, gubitak mrtvog tereta za domaće potrošače

- 1.24 Unakrsna subvencija se proteže na komponentu fiksnih naknada. Ove fiksne naknade bi obično bile u funkciji nadoknade troškova koji nisu povezani sa zapreminom, uključujući očitavanje vodomera, fakturisanje, naplatu prihoda, troškovi zamene vodomera i druge razne troškove. Trenutne fiksne naknade za nedomaće potrošače su dvostruko veće od domaćih potrošača. Ne vidimo nikakve finansijsko obrazloženje da podržimo takve razlike za potrošače sa priključcima slične veličine. Svesni smo da potrošači sa većim priključcima mogu imati veće troškove koje nisu povezani sa zapreminom, uglavnom zbog periodične zamene vodomera. Samatramo da nije ni troškovno ni pošteno da malo preduzeće sa priključkom od 15mm plaća istu fiksnu naknadu kao velika industrijska briga sa, recimo 100 mm priključkom. Smatramo da bi ukidanje unakrsne subvencije fiksne naknade i njeno zameu sa fiksnom rasporedom naplate zasnovano na priključku ili veličini vodomera više koštalo.
- 1.25 Primena naplate koja održava trošak za usluge vodosnabdevanja i otpadnih voda treba da bude uravnotežena u odnosu na praktičnost. Određivanje naknade na osnovu proseka među potrošačima i grupama po potrošača je često najpraktičniji pristup, osim ako nema jasnih dokaza da određeni potrošači ili grupe potrošača, u stvari, nameću materijalno veće ili niže troškove sistemima, npr. ispuštanje industrijskih otpadnih voda koje veoma zagađuju.

- 1.26 Još jedno pitanje koje izaziva zabrinutost je brzo povećanje stambenog fonda poslednjih godina. Iako lokalizovanu infrastrukturu za novi razvoj plaćaju programeri, takav razvoj nameće troškove RKV koji nisu direktno povezani sa gradilištem, npr. uzvodno i nizvodno pojačanje mreže za vodu i otpadne vode. Iako su ovi troškovi nametnuti RKV od strane aktivnosti developera, oni snose svi potrošači u okviru tarife. Nismo ubeđeni da postojeći potrošači treba da snose troškove ojačanja mreže usled dodatnih zahteva novih potrošača.
- 1.27 Trenutni aranžman za naplatu otpadnih voda je da se naknada zasniva na stopi po jedinici obezbeđene vode. Ovo važi za ogromnu većinu potrošača. Međutim, primetili smo da može postojati nekoliko industrija koje ispuštaju otpadne vode u kanalizacione mreže, ali takvu vodu ne obezbeđuju RKV npr. iz sopstvenih izvora itd. Smatramo da takvi potrošači treba da plaćaju svoje usluge otpadnih voda na osnovu procenjene ili izmerene zapremine ispuštanja otpadnih voda a razliku od unosa vode RKV.

Predložene izmene

- 1.28 Da bismo ponoljšali refleksiju troškova, a time i ekonomsku efikasnost, razmatramo promene u metodi ekonomsku efikasnost, razmatramo promene u metodi određivanje tarifa kako bismo uključili:
- Ubrzanje smanjenje trenutne unakrsne subvencije sa nedomaćih na domaće potrošače (i za vodosnabdevanje i usluge otpadnih voda).
 - Ukidanje unakrsnih subvencija u fiksnim tarifama i zamena sa rasporedom naknada na osnovu priključka i veličine vodomera.
 - Uvođenje naknada za otpadne vode zasnovane na kvalitetu za određene potrošače kod kojih postoji materijalna razlika u kvalitetu otpadnih voda.
 - Primena naknada za razvoj infrastrukture na investitore kao doprinos troškovima jačanja mreže van lokacije koja se smatra neophodnim kao rezultat povećane potražnje zbog povećanog stambenog fonda i komercijalnog razvoja.
 - Naknade za otpadne vode za one potrošače čije otpadne vode potiču iz izvora koji nisu RKV podležu procenjenim naknadama.
- 1.29 Ovi aspekti su detaljnije opisani u odeljcima 6 do 10 ovog konsultativnog dokumenta.

1.4 Zaštita ugroženih potrošača

Sadašnji pristup i ekonomsko obrazloženje

- 1.4.1 Tarife za potrošače koji nisu domaćinstva za usluge vode su trenutno 1.5 puta tarife za potrošače u domaćinstvu, dok su za usluge otpadnih voda 2.2 puta tarife za potrošače u domaćinstvu. U skladu sa tarifnom politikom RAUV i za promosivanje veće ekonomske efikasnosti smatramo da je neophodno postepeno smanjenje ovog unakrsnog subvencionisanja.
- 1.30 Ova unakrsna subvencija je naslijeđeni mehanizam u okviru tarifnog okvira namijenjen zaštititi siromašnih i ugroženih potrošača. Ovaj sistem, međutim važi za sve domaće potrošače. Bez obzira na prihode domaćinstva. Shodno tome, mnogi potrošači dobijaju korist od unakrsne subvencije iako nisu siromašni, što je poznato kao greške u uključivanju.
- 1.31 Naši predlozi za poboljšanje odraza troškova uključuju smanjenje i eventualno uklanjanje ovih unakrsnih subvencija koje će rezultirati marginalnim povećanjem računa za vodu za potrošače u domaćinstvu. Svesni smo da bi to moglo da izazove dodatne poteškoće za neke porodice.

Možda će biti potreban ciljaniji pristup za pomoć najsiromašnijim porodicama sa njihovim računima.

Predložene izmene

- 1.32 Razmotrićemo alternativne ciljane mehanizme za podršku najsiromašnijim i najugroženijim potrošačima gde smanjenje ukidanja unakrsnih subvencija nameće dodatne teškoće..

1.5 Životna sredina

Sadašni pristup i ekonomsko obrazloženje

- 1.33 Za industriju vode i otpadnih voda postoje dva glavna pitanja životne sredine; zaštita vodnih resursa od prekomernog zahvatanja i zaštita vodotoka od zagađivanja otpadnim vodama.
- 1.34 Ohrabрили smo RKV da preduzmu svoje aktivnosti obraćajući veliku pažnju na zaštitu životne sredine i dozvolili smo u zahtevima za prihode za ispunjavanje takvih obaveza, posebno izgradnju novih postrojenja za tretman otpadnih voda.
- 1.35 Međutim, i dalje smo zabrinuti da vodni resursi možda pate od prekomernog zahvatanja koji se može pripisati upornom neuspehu RKV da se izbore sa gubicima u svojim mrežama. Nismo ubeđeni da RKV čine dovoljno da reše svoje probleme sa curenjem. Zabrinuti smo što RKV tek treba da preduzmu prve korake u identifikaciji obima problema, ekonomskih nivoa curenja i potrebnih mera za obezbeđivanje veće operativne efikasnosti i zaštite od prekomernog zahvatanja vodnih resursa.
- 1.36 Posvećeni smo konceptu „zagađivač plaća“. S tim u vezi, smatramo da su neophodne naknade zasnovane na kvalitetu i količini otpadnih voda. Ovo je u skladu sa našim predlozima za poboljšanu refleksiju troškova.

Predložene izmene

Mi ne razmatramo postavljanje proizvoljnih ciljeva za smanjenje gubitaka, već radije osiguravamo da RKV upravljaju svojim gubicima na najekonomičnijem nivou. Ovo ne spada u okvire ovog pregleda tarifa i najbolje je rezervisano za direktan dijalog između nas i RKV.

Gore navedeni predlog da se poboljša reflektivnost troškova postavljanjem naknada za otpadne vode prema obimu i kvalitetu otpadne vode će bolje ispuniti kriterijum 'zagađivač plaća'.

1.6 Pitanja za konsultacije

1. Da li se slažete sa opštim principima koje smo identifikovali kao predmet revizije? Ako ne, navedite svoje razloge.
2. Imate li još neke opšte principe da dodate ovoj recenziji?

2 Povrat troškova – podsticaj za poboljšanu operativnu efikasnost

2.1 Pitanje

- 2.1 Od 2009. godine kada smo prvi put postavili naš trogodišnji proces određivanja tarifa, većina ciljeva poboljšanja efikasnosti kao što je navedeno u poslovnim planovima su dosledno promašeni od skoro svih RKV.
- 2.2 Trenutno, naša ovlašćenja da sprovedemo usklađenost sa očekivanjima efikasnosti su ograničena na nametanje relativno slabih sankcija kada performansa ne ispunjava očekivanja, posebno na objavljivanje podataka o učinku u godišnjim izveštajima. Imamo krajnju opciju da damo preporuke Vladi da razmotri mere protiv upravnih odbora RKV, ali to nikada nije testirano.
- 2.3 Pored obezbeđivanja destimulacija protiv loše performanse, mi istražujemo opcije za podsticaje za dobru performansu. Identifikovali smo dve opcije na sledeći način.

2.2 Opcija 1 - Korišćenje visoki finansijskih performansi za finansiranje bonusa menadžment i osoblju

Predlog

- 2.4 Ukoliko RKV nadmaši finansijske ciljeve kao što je navedeno u njihovim poslovnim planovima, dodatni prihodi bi mogli da se distribuiraju menadžmentu i osoblju kao bonusi. Raspodela bonusa treba da zavisi od toga koliko dobro RKV ispunjavaju nivoe obaveza u pogledu izvršenja usluga, tj. finansijski neuspeh ne bi trebalo da dođe po cenu pada nivoa usluge. Da bi ovo funkcionisalo, moraćemo da odobrimo dodelu takvih bonusa i takvo odobrenje bi trebalo da bude odobreno samo ako RKV mogu da pokažu da nivoi usluga nisu negativno uticali. Tamo gde su visoke finansijske performanse praćene opadanjem nivoa usluga, onda sistem treba da obezbedi da deo ili ceo dodatni prihod bude vraćen potrošačima u narednim pregledima tarifa.
- 2.5 Da bismo osigurali da visoke performanse ne dolaze po cenu pogoršanja nivoa usluga, morali bismo da koristimo resurse revizije i verifikacije izvan naših trenutnih kapaciteta. Moraćemo da angažujemo kvalifikovane eksterne konsultantske firme za inženjering da to preduzmu u naše ime. Ovo je moguće kroz mehanizam kao što je okvir 'izveštača' koji primenjuje OFVAT u Velikoj Britaniji, gde 'izveštače' imenuju kompanije za vodu, ali izveštavaju regulatoru. Ovo je kao da imenujete finansijskog revizora koji izveštava akcionare

Procena uticaja

- 2.6 Ako su koristi od finansijskih performansi distribuirane kao bonusi, kratkoročni uticaj na naknade je neutralan. Dugoročno, uticaj može rezultirati tarifama koje su skoro potpuno niže nego što bi inače bile zbog periodičnog resetovanja osnovnih troškova pri svakoj reviziji tarifa.
- 2.7 Uticaj na buduće naknade je teško proceniti pošto je potencijal za visoku performansu subjektivan. Međutim, verujemo da bi bonus bio dovoljno značajan da podstakne promene, on mora biti značajan za primaoca, npr. u rasponu od 5% do 10% više nagrade. Na osnovu toga da plate i drugi troškovi osoblja čine oko 1/3 zahtevanog prihoda, finansijska vrednost visokog učinka u odnosu na ciljeve treba da bude najmanje 3% prihoda od honorara. U budućim pregledima stopa, ovaj visok učinak bi rezultirao da stope budu oko 3% niže nego što bi inače bile.

Naše gledište

- 2.8 Iako je raspodela dobiti od visokih finansijskih performansi kao bonusa u principu zdrava, ona predstavlja poteškoće koje treba primeniti u praksi:
- Nismo ubeđeni da su RKV u stanju da ispune trenutne ciljeve učinka i može biti sumnjivo da bi se mogao postići veću performansu do značajnog nivoa.

- Ranija performansa naplate prihoda nudio je najbolju priliku za nadmašivače koji bi obezbedili materijalnu finansijsku dobit. Ovo je jedna oblast u kojoj su RKV skoro ispunili svoje ciljeve performansi (sada rade na približno 96% faktura). Sumnjamo da će dodatni troškovi za ostvarivanje daljih poboljšanja u ovoj oblasti rezultirati minimalnom neto ukupnom finansijskom dobiti.
- Iako vidimo prednosti usvajanja sistema izveštavanja za praćenje performanse uopšte, takav sistem koji se koristi isključivo u svrhu validacije bonusa za učinak možda neće biti finansijski održiv.
- RKV, kao preduzeća u državnom vlasništvu, možda neće obezbediti podršku vlade da dozvoli dodelu bonusa. Tražimo mišljenje vlade u vezi s tim.

2.9 Ako možemo da budemo sigurni da će ovaj predlog verovatno doneti poboljšanu efikasnost, sada i u budućnosti, otvoreni smo za njegovu primenu. Pozdravljamo mišljenja o ovom predlogu.

2.3 Opcija 2 – obezbeđivanje bonus fonda u poslovnim planovima

Predlog

2.10 Ovo je kao gorenavedeni predlog, ali umesto da se oslanja na finansijsku nadmašnost za finansiranje bonusa, potrebni prihod u reviziji tarifa bi mogao da uključi dodatak (bonus pool) za bonuse koji se isplaćuju rukovodstvu i osoblju pod uslovom da se zadovolje ili premaše nivo očekivanja performansi usluge. Ovo bi trebalo da bude rezervisano za one oblasti u kojima je poboljšanje performansi najvažnije za potrošače, npr. prekidi u snabdevanju, prelivu kanalizacije, ekonomičnost itd. Ovaj aranžman će takođe zahtevati robusne procese revizije i verifikacije, ali samo u specifičnim oblastima poboljšanja performansi koje su predmet očekivanja poboljšanja. Ukoliko RKV ne ispune očekivanja učinka, neiskorišćeni element bonus fonda će biti vraćen potrošačima u naknadnom pregledu tarifa.

Procena uticaja

2.11 Smatramo da ovaj predlog može imati veće šanse za poboljšanje performansi nego oslanjanje na finansijsku nadmašnost za finansiranje bonusa pošto je finansiranje obezbeđeno kroz tarife. Ovaj predlog nije bez svojih nedostataka uključujući:

- Uticaj na tarifu će biti trenutni jer će bonus biti uključen u traženi prihod. Con možda ne smatra povećanje tarifa kao unapred bonus na očekivanju poboljšanja koja tek treba da se isporuče kao fer mehanizam.
- Should Ukoliko RKV ne uspeju da ispune svoje ciljeve performanse, povlačenje bonusa će se odraziti kao smanjenje zahtevanog prihoda od sledećeg pregleda tarifa, tri godine unapred. Postoji rizik da će takvo smanjenje potrebnih prihoda u budućnosti biti ispunjeno smanjenjem rashoda u drugim oblastima kao što su kapitalne investicije.
- I dalje će biti potrebna čvrsta revizija i verifikacija kako bi se osiguralo da je svaki prijavljeni uspeh u radu istinski.

Naše gledište

2.12 Nismo ubeđeni da će bonusi koji se unapred finansiraju u fondu bonusa smatrati prihvatljivim od strane potrošača i drugih zainteresovanih strana. I mi, takođe, nismo zadovoljni ovim pristupom i smatramo da bonusi treba da se finansiraju kroz poboljšanu efikasnost bez negativnog uticaja na kvalitet usluga koje zahtevaju statutarne i licencne obaveze RKV. Pozdravljamo mišljenja o tome kako da podstaknemo RKV da poboljšaju performansu.

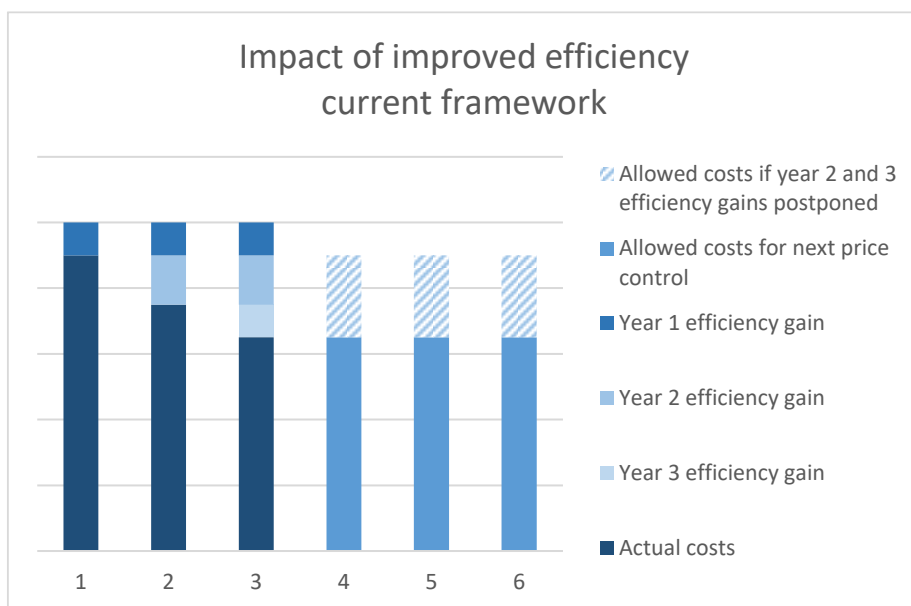
2.4 Pitanje za konsultacije

- 3. Da li se slažete da treba da uključimo podsticaje za poboljšanje performanse u proces revizije tarifa? Ako ne, navedite svoje razloge.**
- 4. Da li se slažete sa našim stavom da bonuse treba finansirati samo visokim finansijskim performansima ili verujete da bi pristup vezan za preliminarni set bonusa mogao biti efikasniji?**
- 5. Ako je pristup fonda bonusa opcija da li novac koji se daje kao bonuse treba vratiti u budućim pregledima tarifa ako se očekivana poboljšanja performansi ne postignu?**
- 6. Imate li još neke predloge za poboljšanje operativne performanse, bilo podsticaje ili sankcije?**

3 Pokrivenost troškova – trenutni podsticaj za odlaganje poboljšanja efikasnosti

3.1 Pitanje

- 3.1 Sadašnji okvir omogućava RKV da uživaju u poboljšanju efikasnosti tokom perioda razmatranja tarifa. Ako RKV identifikuje i primeni povećanje efikasnosti na početku prve godine pregleda, RKV može uživati u pogodnostima pune tri godine. Međutim, ako se dobitak identifikuje na kraju druge godine, dobitak se uživa samo jednu godinu. Ovo može stvoriti nenamerno ponašanje da bi RKV odložili sprovođenje povećanja efikasnosti do početka sledećeg perioda pregleda.
- 3.2 Ovo je ilustrovano na slici 3 gde odlaganje povećanja efikasnosti dovodi do toga da su tarife za naredni period kontrole cena veće nego što bi inače bile.

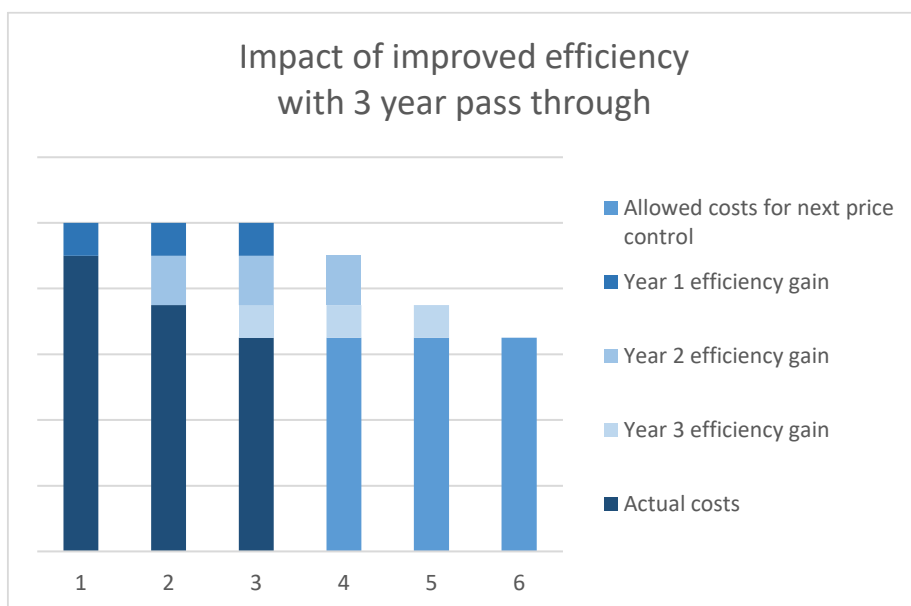

Slika 2 – trenutni okvir uticaja poboljšane efikasnosti na tarife.

3.2 Opcija – prenošenje povećanja efikasnosti tokom jednog regulatornog ciklusa u sledeći.

Predlog

- 3.3 Predlažemo da se model izmeni kako bi se omogućilo da se dobici u efikasnosti uživaju najmanje tri godine, bez obzira na to kada su prvi put identifikovani i primenjeni. Ovo bi uklonilo podsticaj za RKV da odlože bilo kakve inicijative za poboljšanje efikasnost.
- 3.4 Ovo je ilustrovano na slici Slika 3.

Slika 3 – Predloženi okvir koji omogućava prenošenje povećanja efikasnosti u naredne periode kontrola cena

Procena uticaja

- 3.5 Smatramo da je uticaj ove promene na tarife pozitivan jer će unaprediti vreme inicijativa za poboljšanje efikasnosti. Na primer, ako je RKV identifikovao povećanje efikasnosti koje je smanjilo tražene prihode na kraju druge godine prvog perioda pregleda i bilo je odloženo do početka prve godine perioda pregleda, dva potrošača bi shvatila samo korist od poboljšanja u godini jedan od perioda pregleda tri, odnosno četiri godine nakon što je identifikovan. consider the tariff impact of this change to be positive as it will advance the timing of the efficiency improvement initiatives. Uklanjanjem podsticaja za odlaganje poboljšanja efikasnosti, potrošači će ostvariti korist u trećoj godini posmatranog perioda dve, godinu dana ranije nego što trenutni sistem dozvoljava.
- 3.6 Međutim, postoje neka praktična ograničenja u tome što detaljne informacije koje se odnose na poboljšanja efikasnosti u poslednjoj godini perioda pregleda neće biti dostupne tokom procene poslovnih planova za naredni pregled. Ne smatramo da je ovo veliki nedostatak i postoje isprobane i testirane metode koje koriste drugi regulatori da bi se ovo prevazišlo.

Naše gledište

- 3.7 Smatramo da je prelazak na omogućavanje prednosti poboljšanja efikasnosti u jednom regulatornom ciklusu da se prebace na sledeći ciklus neto korist i da ga treba usvojiti.

3.3 Pitanja

7. Da lise slažete da sa predlogom da se omogući ostvarivanje koristi od povećanja efikasnosti tokom tri godine bez obzira na to kada su identifikovane i sprovedene? Ako ne, navedite svoje razloge.

4 Pokrivenost troškova – kapitalna investicija

4.1 Pitanje

- 4.1 Tokom pet trogodišnjih procesa od 2009. godine, poslovni planovi RKV su uključili značajan element kapitalnih investicija za kapitalno održavanje i poboljšanje usluga, vidi tabelu 1 ispod.

Tabela 1 – Kako se kapitalna investicija održavaju na tražnju prihoda²

Vrsta investicije	Definicija	Kako se odražava u zahtevu za prihod
Obnove infrastrukture (mreže)	Velika popravka ili zamena infrastrukturnih mrežnih sredstava radi održavanja osnovnih nivoa usluga.	Direktan prolaz do zahteva prihoda.
Poboljšanje infrastrukture (mreže)	Proširenje mrežnih sredstava i ulaganja za poboljšanje performansi mreže.	Investicija je dodata regulatornoj bazi sredstava i podleže trajnom povraćaju kapitala koji je uključen u obavezni prihod
Neinfrastrukturna (nemrežna sredstva kao što su pumpne stanice i radovi za prečišćavanje) sredstva za kapitalno održavanje	Velika popravka ili zamena neinfrastrukturnih sredstava za održavanje osnovnog nivoa usluge.	Dodaje se regulatornoj bazi sredstava i podleže amortizaciji i povratu na kapital koji su uključeni u obavezni prihod.
Poboljšanje neinfrastrukturnih sredstava	Proširenje neinfrastrukturnih sredstava i ulaganja za poboljšanje performansi mreže.	Dodaje se regulatornoj bazi sredstava i podleže amortizaciji i povratu na kapital koji su uključeni u obavezni prihod.

- 4.2 Retko smo osporavali potrebu za ovom investicijom jer verujemo da je bilo neophodno održati i poboljšati nivo usluga i dozvolili smo da se cena ove investicije odrazi u tarifama.
- 4.3 Na kraju svakog regulatornog ciklusa, otkrili smo da se veliki deo ove investicije nikada nije materijalizovao. Novac predviđen u tarifama za kapitalne investicije nije ni ušteđen ni uzet kao dodatni profit, već je iskorišćen da se nadoknadi neuspeh da se ispune očekivana poboljšanja neefikasnosti. Oni smatraju uključivanje takve investicije u svoje planove sa punim saznanjem da takve obaveze neće biti ispunjene kao legitimno sredstvo za povećanje tarifa i izbegavanje njihovih obaveza za poboljšanje efikasnosti. Pokušali smo da ohrabrimo RKV da odustanu od ove prakse, ali su naše molbe uglavnom ignorisane.
- 4.4 Potrošači su plaćali cenu ovog neuspeha tako što su finansirali investicije koje nikada nisu materijalizovane, što je rezultiralo padom nivoa usluge i time što nisu uživali u plodovima poboljšanja efikasnosti koji su mogli biti ostvareni u poslednjih 15 godina.
- 4.5 Potrošači bi, sasvim legitimno, trebalo da očekuju da dobiju svoj novac nazad ili barem da budu sigurni da se novac koji plaćaju za ulaganje koristi u tu svrhu, a ne za finansiranje neefikasnosti. Identifikovali smo dva potencijalna rešenja na sledeći način.

4.2 Opcija 1 – Napravite poseban bankovni račun izdvojen za ulaganje koji se može koristiti samo u tu svrhu

Predlog

- 4.6 Sada verujemo da moramo da preduzmemo mnogo čvršće mere kako bismo zaustavili ovu neprekidnu silaznu spiralu korišćenja investicionih obaveza kako bismo nadoknadili neuspeh u ostvarivanju očekivanih poboljšanja efikasnosti.
- 4.7 Jedno potencijalno rešenje za ovo je da se odredbe za kapitalne investicije ograde na poseban račun kome RKV mogu pristupiti samo u tu svrhu. To znači da se deo prihoda od tarifa koji se odnosi na

² Investicija finansirana grantovima nije uključena u obavezne prihode jer, u skladu sa konvencionalnom regulatornom praksom, investitori ne bi trebalo da uživaju povraćaj sredstava koju nisu finansirali.

investicije (obnova infrastrukture i amortizacija tekućih troškova) izdvaja na siguran račun. Ovo takođe može uključiti komponentu prinosa na kapital zahtevanog prihoda. Ovaj novac se može povući sa računa samo za potrebe kapitalnog ulaganja i otplate glavnice kredita (i kamate ako je uključen povraćaj na kapital).

Procena uticaja

4.8 Iako jednostavno u principu bliža analiza otkriva nekoliko problema sa njegovim pristupom.

- Pitanja prinosa povrata kapitala je predmet rasprave. Da li sigurni račun treba da uključuje rezervisanja za povraćaj kapitala? Smatramo da pristup povratu na kapital za plaćanje kamata na kredit, dividendi ili reinvestiranja ne bi trebalo da bude neopravdano ograničen. Međutim, isključivanje prinosa na kapital iz ovih ograničenja značiće da ovaj mehanizam neće imati uticaja na obaveze potrošnje za unapređenje infrastrukture i samo ograničen uticaj na poboljšanje neinfrastrukture
- Uključivanje prinosa na kapital u ovaj aranžman značilo bi davanje određenog stepena slobode RKV u pogledu načina na koji se koristi prinos na kapital (profit nakon kamate). Ako je ovo ograničeno samo na ponovno ulaganje, onda bi ovaj sistem funkcionisao, ali ako se koristi za finansiranje bonusa gde je to prikladno ili se čak uzima kao dividende, sistem postaje neprozirni i teže ga je kontrolisati.
- Investicija i neinfrastrukturalna sredstva su uglavnom sporadična i mogu, kratkoročno gledano, premašiti godišnje rezerve za amortizaciju, npr. novo postrojenje za prečišćavanje vode koje će zameniti starenje. Rezervacije na sigurnom računu neće biti dovoljne za finansiranje investicije bez kredita. Biće teško zadržati RKV na njihovim obavezama potrošnje ako premašuje ono što je na bezbednom računu.
- Administracija takvog sistema će biti izazovna. RKV su već pokazale da njihovim upornim neispunjavanjem svojih investicionih obaveza, malo je verovatno da će samoregulacija takvog računa uspeti. Verovatno je da oni mogu biti u iskušenju da pristupe računu kako bi finansirali operativnu neefikasnost. Takođe ne verujemo da administracija takvog računa treba da bude naša odgovornost kao regulatora i svakako ne verujemo da bi vlada bila voljna da preuzme ovu ulogu.

Naše gledište

4.9 Iako zaključujemo da koncept odvajanja dijela prihoda od tarifa za investicione svrhe može biti težak ili čak nepraktičan, nismo ga zanemarili u potpunosti. Pozdravljamo mišljenja o ovom predlogu i sugestije kako da prevaziđemo probleme koje smo identifikovali.

4.3 Opcija 2 – 'povlačenje' sredstava obezbeđenih kroz tarifa za nepotrošena sredstva ulaganja

Predlog

- 4.10 Konvencionalni regulatorni odgovor koji je razvio Ofwat, regulator sektora voda u UK, je da na kraju svakog regulatornog ciklusa postoji usaglašavanje planiranih investicija sa stvarnim investicijama i da se sve neto razlike prenose u naredni period pregleda. Ovo usaglašavanje uključuje sve elemente zahteva za prihodom koji se odnose na planiranu i stvarnu investiciju (obnove infrastrukture, amortizaciju tekućih troškova i povraćaj kapitala) i prilagođene inflaciji za sledeću baznu godinu kontrole cena.
- 4.11 Ukoliko RKV investiraju manje od predviđenog plana, onda će pomirenje rezultirati smanjenjem zahtevanih prihoda u narednom periodu razmatranja od onoga što bi inače bilo. Suprotno tome, ukoliko stvarna investicija premaši ono što je planirano, a koju mi smatramo neophodnim rashodom, onda bi se potreba za prihodima mogla povećati. Ovo će efektivno nagraditi RKV za unapređenje investicija pod uslovom da je investicija opravdana. Na primer, RKV može identifikovati investiciju, koja nije uključena u poslovni plan, kao hitnu i suštinsku. Dozvolili bismo RKV da nastavi sa investicijom i uključi se u proces pomirenja. Ne bi pokrivali nepotrebne i nehitne troškove koji nisu uključeni u poslovni plan.
- 4.12 Prihvatamo da bi iznenadna promena okvira za povraćaj nepotrošenih investicionih odredbi mogla dovesti do značajnih šokova cena za RKV. Takođe shvatamo da se potrošači ne mogu iskoristiti kao do

sada. Naš predlog za povraćaj bi mogao biti uveden u fazama davanjem fer mogućnosti RKV da promene svoj pristup.

4.13 Stoga predlažemo sledeće opcije implementacije za vreme procesa povratka:

- A. Implementacija mehanizma za povlačenja sredstava koji će se primeniti na investicione planove u tekućem periodu pregleda tarifa 2022-2024 da bi se uskladio sa trenutnim ulaganjem koje će se odraziti na tarife za naredni period pregleda 2025-2027.
- B. Implementacija mehanizma za povraćaj sredstava koji će se primeniti na investicione planove u predstojećem periodu pregleda tarifa 2025-2027, koji će biti usaglašen sa stvarnim ulaganjima koja će se odraziti u tarifama za period pregleda 2028-2030.

4.14 Opcija A je efektivno retrospektivna primena mehanizma i RKV su možda već 'izgubili' prednosti nedovoljnog ulaganja kroz propuštena poboljšanja efikasnosti i rasipanje. Biće im teško da nadoknade gubitke nakon događaja. Stoga smatramo da je davanje unapred obaveštenja o budućem pristupu kako bi im se dalo vreme da se prilagode promenama pravednije za RKV, ali će odložiti koristi za potrošače. Pozdravljamo vaša mišljenja o ovom predlogu politike.

4.15 Štaviše, mi takođe razmatramo delimičan povraćaj (recimo 50%) u prvom pregledu kako bismo efektivno podelili troškove potrošača i RKV, i potpunu povraćaj od 100% nakon toga. Naš razmatrani stav je da bi trebalo razmotriti delimični povraćaj ako bismo usvojili kratkoročnu implementaciju prema gore navedenoj opciji A. Ako je izabrana opcija B iznad, ne vidimo razlog zašto ne bismo mogli da primenimo potpunu povraćaj novca u periodu pregleda 2028-2030.

Procena uticaja

- 4.16 Smanjenje tarifa koje je rezultat procesa povraćaja će nametnuti stres na RKV i očekujemo otpor u ovom tromesečju. Ne smatramo da je dodatni stres na RVCS legitimna žalba. Postavili smo ciljeve za koje verujemo da su izazovni, ali ipak ostvarivi. Nastavićemo da to radimo, ali ćemo u budućnosti obezbediti da se od potrošača ne očekuje da finansiraju investicije koje nisu isporučene.
- 4.17 Administracija ovog procesa je ograničen na proces drevivanja regulatornih tarifa i ne zahteva nikakve dodatne regulatorne ili nadzorne komponente. Smatramo da je ovaj proces jednostavniji i praktičniji od gore navedene Opcije 1.

4.4 Pitanja

8. Da li se slažete da je potrebna regulatorna akcija kako bi se osiguralo da se planirana investicija isporučiti? Ako ne, navedite svoje razloge.
9. Kakvo je Vaše mišljenje o opciji 1, uvođenju posebnog računa samo za investicione aktivnosti? Da li se slažete sa našom procenom ograničenja i praktičnosti ovog pristupa? Ako ne, navedite svoje razloge.
10. Da li imate neke predloge za prevazilaženje nekih ili svih ograničenja opcije 1 koja smo identifikovali?
11. Kakvo je vaše mišljenje u vezi sa opcijom 2, povraćaj beneficija koje uživaju RKV za neisporučene investicije i vraćene potrošačima u narednom periodu za razmatranje tarifa? Da li se slažete sa našom procenom ovog procesa kao poželjne opcije?
12. Da li se slažete sa našim stavom 'smišljenog' da proces povrata novca treba da počne usaglašavanjem investicija u periodu 2025-2027 da bi se odrazilo u tarifama za 2028-2030? Ako ne, navedite svoje razloge.
13. Da li se slažete da ako primenimo prema gore navedenom rasporedu, treba da tražimo potpunu povraćaj tarifa za 2028-2030? Ako ne, navedite svoje razloge.
14. Da li se slažete da ako sprovedemo tri godine ranije, tj. usaglašavanje investicija u periodu 2022-2024 da se odrazi na tarife za 2025-2027, povraćaj treba da se smanji, recimo za 50%? Ako ne, navedite svoje razloge.
15. Da li imate još neka razmišljanja ili sugestije za rešavanje dileme RKV da uporno uključuju ulaganje u svoje poslovne planove, na osnovu kojih se utvrđuju tarife, ali onda ne isporučuju obećanu investiciju investment?

5 Pokrivenost troškova - loš kvalitet podnesaka poslovnog plana

5.1 Pitanje

- 5.1 Kvalitet podnesaka poslovnog plana svake tri godine je još uvek ispod očekivanja ARRU-a. Ne verujemo da se ovo može pripisati nerazumevanju modela poslovnog plana i određivanja tarifa od strane RKV, pošto oni koriste iste šablone dugi niz godina. Smatramo da je neuspeh u tome što RKV ne shvataju dovoljno ozbiljno svoje regulatorne odgovornosti. Smatramo da oni podnose svoje planove sa namerom da maksimiziraju prihode kroz uključivanje aktivnosti (uglavnom ulaganja) bez stvarne namere da ih ispune. Predložili smo rešenja za dilemu kapitalnih investicija u našim ranijim predlozima iznad kroz vraćanje prihoda od nepotrošenih investicija, ali verujemo da možemo dalje da poboljšamo situaciju uvođenjem finansijskog podsticaja za RKV da obezbede visokokvalitetne poslovne planove podržane jakim dokazima dajući nam poverenje da su dobro osmišljeni, pravilno dizajnirani i odražavaju stvarnu performansu.

5.2 Opcija – da obezbedi finansijski podsticaj za obezbeđivanje visokokvalitetnih poslovnih planova.

Predlog

Regulatorni okvir UK za vodu i energiju tražio je visokokvalitetne poslovne planove. Ovo je postignuto onim što se naziva planovima 'ubrzanog' i 'sporoga'. Tamo gde regulator smatra da je podneti plan visokog kvaliteta u smislu: dizajna, kompletnosti i dobrog služenja potrošačima kroz realne, ali izazovne projekcije poboljšanja efikasnosti i troškova, on dobija status 'ubrzanog'. Takvi planovi neće biti podvrgnuti istom stepenu kontrole kao preostali planovi 'sporo ostvarenja'. Da bi pružio podsticaj da se kvalifikuju kao 'brzi', regulator primenjuje nešto veći prinos na kapital na svoje planove, čime obezbeđuje finansijsku nagradu za visokokvalitetne podneske o tarifama. Takav proces bi se mogao smatrati na Kosovu kao podsticaj da podneti planovi budu mnogo višeg kvaliteta nego što su bili do sada. Finansijski podsticaj bi ohrabrio RKV da svoje poslovno planiranje shvate ozbiljnije od njih. To ih takođe može podstaći da angažuju visoko kvalifikovanu eksternu ekspertizu koja će im pomoći u razvoju njihovih poslovnih planova koje ćemo mi podržati.

Procena uticaja

- 5.2 Da bi se ilustrovao obim podsticaja, RAB (osnova regulatorne imovine) RKV Priština iznosi približno 77 miliona evra. Ako bi se, kroz kvalifikaciju kao 'brza', povratak u RAB povećao za 0,25%, dodatni prihod godišnje za KRU Prištine bio bi 192.500 evra godišnje ili 577.500 evra tokom trogodišnjeg perioda. Iako bi ovo moglo da sugeriše da bi naknade bile veće, kontra-argument je da bi dobro razvijen poslovni plan sa ambicioznijim ciljevima za poboljšanje operativne i komercijalne efikasnosti mogao da dovede do toga da neto efekat naknada bude niži nego što bi bio za niže kvalitetno 'sporo' podnošenje

Naše gledište

- 5.3 Smatramo da će potrošači teško da će osetiti finansijski uticaj sprovođenja šeme podsticaja za podsticanje poboljšanog podnošenja poslovnog plana. Smatramo da će prednosti poboljšanih poslovnih planova imati koristi i za RKV i za potrošače.
- 5.4 Ukoliko se ovaj proces sprovede u implementaciju, moraćemo da postavimo jasne smernice o tome šta očekujemo od 'brzog' poslovnog plana, uključujući nivo detalja neophodan da bismo pravilno procenili plan, opravdanost troškova, realne projekcije poboljšanja efikasnosti, dokazi koji podržavaju investicione obaveze, uključujući ugovore o zajmu, itd.

5.3 Pitanja

- 16. Da li se slažete da će pružanje podsticaja RKV ima da obezbede visokokvalitetne poslovne planove proizvesti neto korist i za RKV i za potrošače? Ako ne, navedite svoje razloge.**
- 17. Da li podsticaj treba da bude u vidu neznatno povećanog prinosa na kapital ili kroz neki drugi mehanizam?**
- 18. Imate li još neke predloge koji će poboljšati kvalitet dostavljenih biznis planova?**

6 Reflektivnost troškova – postepeno ukidanje postojeće unakrsne subvencije

6.1 Pitanje

- 6.1 Trenutna tarifna struktura uključuje naslijeđeni aranžman gdje su jedinične tarife za domaće potrošače znatno niže od onih za nedomaće potrošače. Povraćaj troškova je zadovoljen tako što su ponderisane prosečne tarife jednake onima koje bi bile da je nesubvencionisana.
- 6.2 Tarifna politika je od 2012. godine bila postepeno ukidanje unakrsnog subvencionisanja koje se pratilo u procesu kontrole cena, ali veoma sporo. Naknade za vodu i otpadne vode koje nisu u domaćinstvu bile su približno 2,5 puta veće od domaćih naknada u 2012. godini, ali danas, više od 10 godina kasnije, ta razlika je pala na približno 1,5 za vodu i 2,2 za otpadne vode.
- 6.3 Neki nedomaći potrošači izrazili su zabrinutost da ova diskriminacija cena ima negativan uticaj na njihovo poslovanje. Neki su čak sugerisali da bi mogli da razmotre da se odvoje od usluge RKV i sami nabave vodu iz bušotina.
- 6.4 Ova subvencija je ekonomski neefikasna. Obezbeđuje subvenciju svim domaćim potrošačima bez obzira na prihode domaćinstva, predstavlja neopravdan trošak poslovanja koji može uticati na njegovu konkurentnost i podstiče prekomernu potrošnju vode kod domaćih potrošača po ceni koja je niža od troškova. Ne vidimo nikakvo finansijsko ili ekonomsko opravdanje za zadržavanje ove subvencije koja bi mogla nadoknaditi ove mrtve gubitke.
- 6.5 Unakrsna subvencija za naknade za otpadne vode je generalno veća za otpadne vode nego za vodosnabdevanje. Ovo se zasnivalo na početnoj pretpostavci da je otpadna voda od nedomaćih potrošača više zagađivala od one iz domaćih potrošača. Sada verujemo da ova pretpostavka možda nije tako čvrsta kao što se prvo mislilo. Za većinu potrošača koji nisu u domaćinstvu (prodavnice, tržišni centri, kancelarije, obrazovne ustanove i još mnogo toga) nema razloga da veruju da će njihove otpadne vode biti više zagađujuće od kućnih otpadnih voda. Stoga zaključujemo da se argumenti za ukidanje unakrsne subvencije za vodu primenjuju podjednako kao i na otpadne vode i da se zajedno razmatraju u ovom predlogu.
- 6.6 Prepoznavamo, međutim, da postoje neki veći industrijski potrošači čije se otpadne vode materijalno razlikuju od kućnih otpadnih voda. Ovo pitanje je obrađeno u drugom predlogu ove konsultacije gde razmatramo naplatu zasnovanu na kvalitetu za odabrane industrijske korisnike.

6.2 Opcija 1 – ukinuti unakrsnu subvenciju u toku perioda pregleda jedne tarife

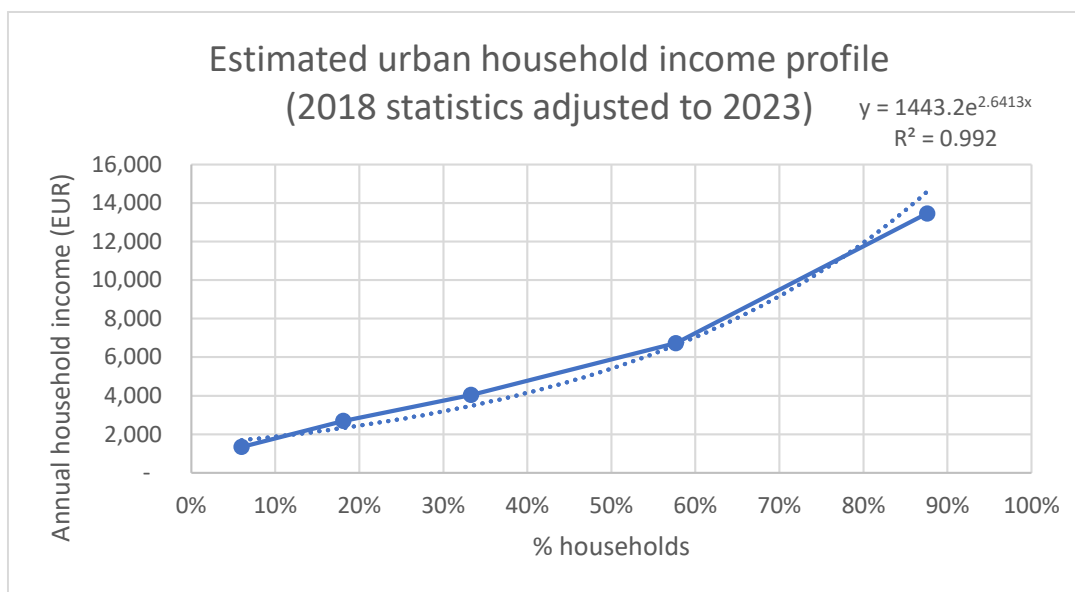
Predlog

- 6.7 Predlažemo da se unakrsna subvencija ukine ili sa trenutnim dejstvom ili sa potpuno ukidanjem u periodu od tri godine za jednokratno preispitivanje tarifa.

Procena uticaja

- 6.8 Naša analiza sugeriše da će ukidanje unakrsnog subvencionisanja marginalno povećati tarife za domaće potrošače za približno 6% u odnosu na druga povećanja usled inflacije i drugih efekata. Tarife za nedomaće potrošače će pasti za približno 29%. Uvereni smo da će tokom vremena neto ekonomske koristi od ukidanja unakrsnih subvencija (povećana ekonomska proizvodnja od domaćih potrošača i smanjeni dugoročni troškovi vodosnabdevanja i usluga otpadnih voda) više nego nadoknaditi kratkoročne uticaje ukidanje unakrsne subvencije.

- 6.9 Razmotrili smo uticaj na ugrožena domaćinstva. Nedavna analiza pruža detaljne informacije o siromaštvu domaćinstava na Kosovu koje mogu voditi naše donošenje odluka³ i ⁴. Ovo istraživanje nam govori da⁵:
- Prosečan prihod gradskog domaćinstva je 7.165 evra godišnje (6.230 evra godišnje u 2018. prilagođeno inflaciji plata).
 - Nivo prihoda domaćinstva od 20 procenata iznosi oko 2.800 evra godišnje (vidi sliku 5).
 - Oko 16% urbanih domaćinstava se smatra siromašnim, a 5% ekstremno siromašnim.
 - Siromaštvo je znatno zastupljenije u domaćinstvima sa velikom popunjenošću (95% siromašnih je u domaćinstvima u kojima žive četiri ili više osoba (90% svih domaćinstava)).
- 6.10 Stoga smo zaključili da će se svi finansijski pritisci u vezi sa računima za vodu, po svoj prilici, odnositi na veća domaćinstva u kojima će potrošnja vode verovatno biti visoka, ali prihodi mogu biti niski.

Slika 4 - Procenjeni profil gradskog prihoda za Kosovo (2017)

- 6.11 Razmotrili smo potrošnju vode na osnovu minimalnog nivoa za osnovne potrebe. Oslonili smo se na nedavnu studiju koja definiše apsolutnu osnovnu potrošnju (ABC)⁶ kao:

‘Drugi nivo životnog stila, koji odgovara Maslowljevom drugom nivou koji uključuje sigurnost kao i osnovno fiziološko blagostanje, definisan je kao apsolutna osnovna potrošnja (ABC). ABC se u ovoj studiji može smatrati minimalnim ličnim dnevnim potrebama za vodom u zatvorenom prostoru za zdrav moderan urbani stil života i bio je tako određen da predstavlja scenario ograničenja vode tokom suše ili života u klimi oskudice vode. Korišćenje vode na otvorenom, uključujući navodnjavanje bašte, održavanje bazena, pranje automobila i čišćenje sportske opreme, nije smatrano neophodnom kada se razmatraju minimalni zahtevi za vodom za nivo ABC načina života’.

³Dr. Peter J. Middlebrook et al, Assessing the impact of the Ukraine crisis on Kosovo, UNDP, December 2022

⁴Monica Robayo-Abril, Trinidad Saavedra Facusse, Carlos Silva-Jauregui (of the World Bank and Besa Haqifi, Naime Rexhepi and Avni Kastrati (of the Kosovo Statistical Office (KAS)) .Consumption poverty in the Republic of Kosovo, World Bank and KAS, May 2019.

⁵ Ove pretpostavke su izvedene iz interpolacionih proračuna korišćenjem podataka zabeleženih u izveštajima

⁶ AQUA – Vodna infrastruktura, ekosistemi i društvo Vol 00 No 0, 1 doi: 10.2166/aqua.2021.056. Definisanje potrošnje vode u domaćinstvu na osnovu aktivnosti lične upotrebe vode, 2021.

- 6.12 Istraživanje ovog izveštaja sugerše da bi potrošnja po glavi stanovnika bila reda veličine 175 litara dnevno za domaćinstvo sa jednom osobom, što bi padalo na oko 75 litara po glavi stanovnika ⁷. dnevno za domaćinstvo od 7 osoba. Ovo je jednako potrošnji domaćinstva od oko 5 m³ to 16 m³ mesečno (vidi sliku 6).
- 6.13 Kombinovanjem ABC sa prosečnim ponderisanim tarifama, procenili smo ABC račun za vodu i otpadnu vodu u zavisnosti od veličine domaćinstva (vidi sliku 7).

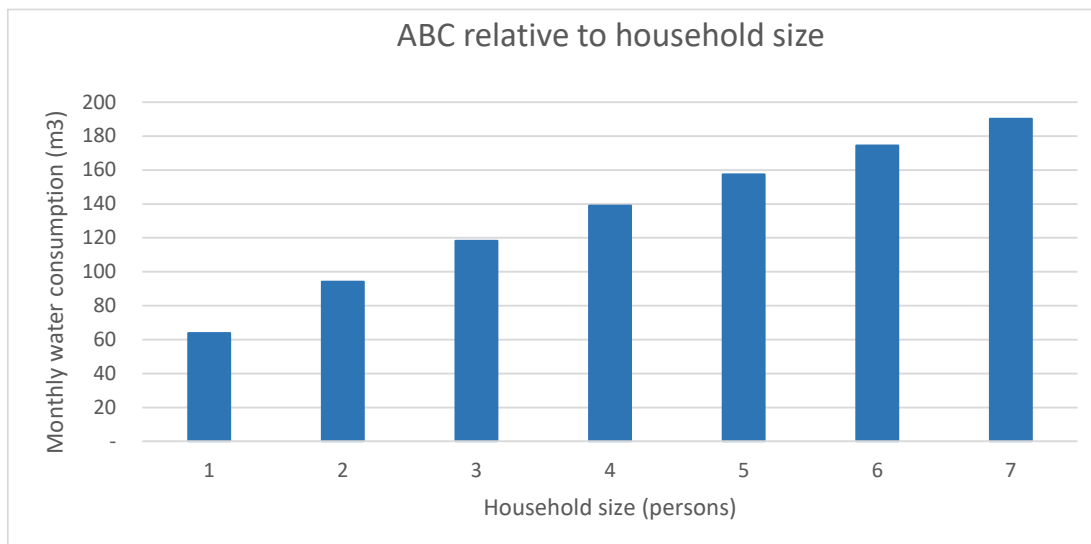

Figure 5 – Absolute basic consumption (ABC) and household size

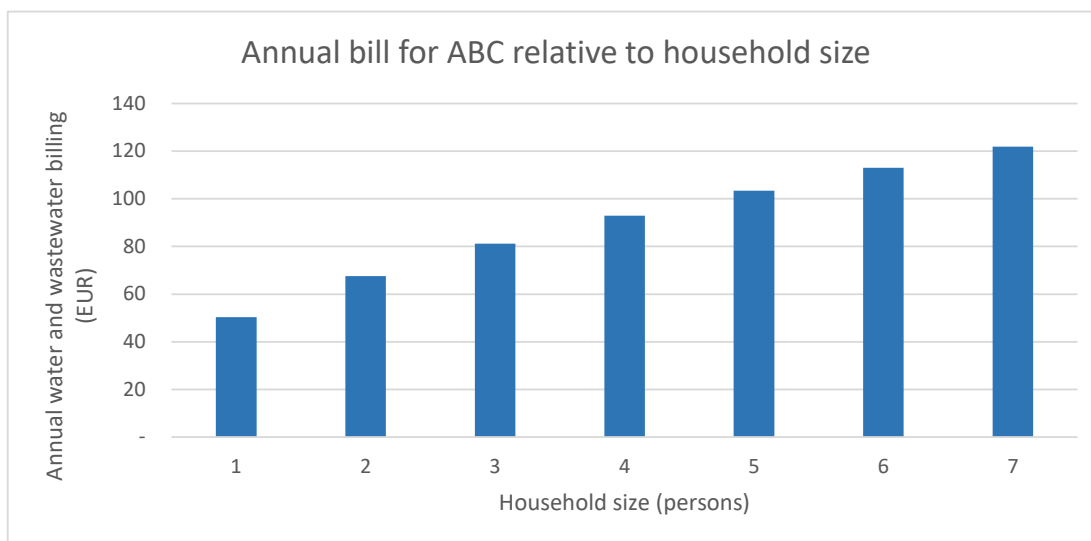

Figure 6 – ABC godišnji račun i veličina domaćinstva

- 6.14 Koristeći ponderisanu prosečnu tarifu (voda plus otpadna voda) od evra 0.48/m³ plus paušal od 1.00 evra mesečno plus PDV, godišnji računi za vodu za ABC će se kretati od oko 50 evra za porodicu sa jednim članom od oko 120 evra za porodicu sa sedam ljudi.
- 6.15 Pod pretpostavkom da je gornja granica pristupačnosti od 5% prihoda domaćinstva koji se može potrošiti na usluge vode i otpadnih voda, naša analiza sugerše da će nešto manje od 13% domaćinstava verovatno imati poteškoća u plaćanju svojih računa za vodu.
- 6.16 Naša analiza takođe otkriva da je pristupačnost uglavnom ograničena na veća domaćinstva od četiri ili više osoba.

⁷ Upotreba vode po glavi stanovnika = $SPC \times d^{0.439}$ gde je SPC = potrošnja za jednu osobu i = broj osoba u domaćinstvu

- 6.17 Ukidanjem unakrsne subvencije i povećanjem tarife za 7% broj domaćinstava koja će imati problema sa plaćanjem računa neznatno će se povećati na 14,8% svih domaćinstava, povećanje od 2,2%) i dalje će se uglavnom ograničiti na domaćinstva od četiri ili više lica.
- 6.18 Dubina ograničenja pristupačnosti, međutim, nije tako velika. Naša analiza sugerise da je za ona domaćinstva koja su podložna ograničenjima pristupačnosti prosečna razlika između računa i njihovih ograničenja priuštivosti trenutno manja od 20,00 evra godišnje (oko 1,65 evra mesečno). Uticaj ukidanja unakrsne subvencije ovo neznatno povećava na nešto manje od 24,00 evra godišnje (manje od 2,00 evra mesečno). Prosečno povećanje po domaćinstvu je 3,86 evra ili 0,32 evra mesečno. Za velika domaćinstva od sedam i više osoba ovo povećanje iznosi 4,27 evra godišnje, odnosno 0,36 evra mesečno.
- 6.19 Iako će povećanje nametnuti dodatni stres za mali broj domaćinstava, smatramo da je negativan uticaj minimalan.

Naše gledište

- 6.20 Zaključujemo da su koristi od ukidanja unakrsnih subvencija u velikoj meri pristupačne i da bi ih trebalo primeniti u naredna dva tarifna ciklusa.

6.3 Pitanja

19. Da li se slažete da postojeća unakrsna subvencija predstavlja distorziju cena koja ima neto negativan ekonomski uticaj? Ako ne, navedite svoje razloge.
20. Da li se slažete da unakrsna subvencija pruža finansijsku korist većini potrošača kojima nije potrebna?
21. Da li se slažete da je uticaj ukidanja unakrsnih subvencija toliko mali da nema materijalnog uticaja na priuštivost najsiriromašnijih potrošača? Ako ne, navedite svoje razloge?
22. Da li se slažete sa našim stavom da treba ukinuti unakrsnu subvenciju za usluge vodosnabdevanja i kanalizacije i ako jeste, da li se slažete da to treba da bude hitno ili postepeno? Ako ne, navedite svoje razloge?
23. Da li imate još neke komentare u vezi sa našim predlogom za uklanjanje unakrsnih subvencija?

7 Reflektivnost troškova – zamena fiksnih naplata naplatom na osnovu veličine veze

7.1 Pitanje

- 7.1 Trenutni tarifni raspored predviđa fisknu naknadu od 1.00 evra mesečna za domaće potrošače i 2.00 evra za nedomaće potrošače. Ovo je naslijeđeni aranžman i vezan je za volumetrijske unakrsne subvencije za usluge vodosnabdijevanja i otpadnih voda. Ne postoje finansijski razlozi zbog kojih postoje takve razlike, posebno za mala preduzeća gde njihov priključak nije veći od priključka za kućnu vodu. Razmatramo prelazak na fiksne naknade koje više odražavaju troškove, što će ukloniti unakrsnu subvenciju i zameniti je skupom naknada koje odražavaju troškove na osnovu veličine priključka.

7.2 Opcija – uvesti fiksne naknade na osnovu veličine priključka

Predlog

- 7.2 Fiksna naknada treba da pokrije troškove usluge koji nisu povezani sa obimom, uključujući očitavanje brojila, pripremu računa i naplatu prihoda. Druge korisničke usluge takođe mogu biti uključene. Glavni trošak je periodična popravka ili zamena brojila koja zavisi od veličine priključka.
- 7.3 Predlažemo da se ukine unakrsna subvencija na fiksne naknade. Fiksne naknade u budućnosti će se zasnivati na veličini priključka kako bi odražavale troškove pružanja usluge koji nisu povezani sa obimom, posebno troškove periodične zamene vodomera.

Procena uticaja

- 7.4 Ispitali smo troškove nabavke i ugradnje brojila koji se kreću od približno 50,00 evra za malo domaće brojilo prečnika 15 mm, do skoro 1,500,00 EUR za veće brojilo prečnika 150 mm koje koristi velika firma. Mesečni trošak zamene ovog brojila kreće se od 1,00 evra za kućno brojilo od 15 mm do preko 25,00 evra za merač prečnika 50 mm, što je znatno više od 2,00 evra koje se danas naplaćuju. Može se tvrditi da domaći potrošači i mali domaći potrošači subvencionišu veće nedomaće potrošače.
- 7.5 Umesto da imamo posebnu naknadu za svaku veličinu brojila, mi predlažemo raspon veličina brojila i odgovarajuće mesečne fiksne naknade. Da bi se dala indikacija uticaja troškova koji više odražavaju troškove, Tabela 4 je razvijena anuitiziranjem troškova zamene brojila tokom 5 godina. Ovo je samo indikativno i može biti potrebna detaljnija analiza za implementaciju.

Tabela 2 –Predložene fiksne naknade koje odražavaju troškove na osnovu veličine priključka

Raspon veličina vodomera	Predložena približna fiksna naknada (Evra /mesečno)
15- 20 mm	1.00
25 – 50 mm	2.00
65 – 100 mm	8.00
125 – 200 mm	20.00
250 mm	50.00
Veći od 250 mm	Treba da se utvrdi

- 7.6 Trenutni model određivanja tarifa je takav da se fiksni troškovi odbijaju od zahteva za prihod, a bilans se odražava u volumetrijskim tarifama. Nametanje gore navedenog indikativnog rasporeda naknada neće rezultirati dodatnim dobitima za RKV.
- 7.7 Cenimo da bismo morali da se oslonimo na RKV da sprovede naknade i da nas obavesti o njihovim očekivanim prihodima od ovih naknada. Zahtevaćemo da budu uključeni u model kao deo njihovih tarifnih podnesaka. Ovo može biti predmet izvesnog stepena greške u prvom podnošenju, ali smatramo

da će to biti privremeni efekat dok RKV ne poboljšaju informacije o svojim priključcima. Svakako, smatramo da RKV treba da ima dovoljno detalja za svoje veće potrošače i svaka greška će biti minimalna.

- 7.8 Neki potrošači mogu imati vezu koja je veća od njihovih potreba i mogu smatrati da bi mogli biti predmet fiksne naknade koja je veća nego što bi bila da je veza ispravne veličine. U takvim okolnostima, mi bismo podstakli RKV da primenjuju diskreciju u primeni svojih fiksnih naknada i/ili ponude da promene vezu na drugu koja odgovara potrebama potrošača.

Naše gledište

- 7.9 Smatramo da bi unakrsna subvencija fiksne naknade trebalo da bude uklonjena i zamenjena naknadom koja više odražava troškove na osnovu veličine veze i da to treba da se primeni na početku sledećeg perioda za razmatranje tarifa.

7.3 Pitanja

24. Da li se slažete da unakrsnu subvenciju u fiksnoj tarifi treba ukloniti? Ako ne, navedite svoje razloge.
25. Da li se slažete da u fiksne naknade zasnovane na veličini veze više odraz troškova i prikladnije? Ako ne, navedite svoje razloge..
26. Da li se slažete da e okvirni raspored naknada koji smo predložili razuman? Ako ne, navedite svoje razloge.
27. Imate li neke alternativne predloge za izmenu fiksnih naknada?

8 Reflektivnost troškova – naknade za jačanje infrastrukture van lokacije

8.1 Pitanje

- 8.1 Trenutni 'Vladin dokument o *Politici Voda (2015)*, koji je pripremio Međuministarski savet za vode (MMSV) navodi:

Izjava o politici: Naknada za razvoj infrastrukture

Vlada poziva opštine da, u saradnji sa RUVK i RKV, razmotre primenu i naplatu naknade za razvoj vodne infrastrukture pored naknade za razvoj opštinske infrastrukture (za puteve, odvodnjavanje, uličnu rasvetu itd.). Naknada za razvoj vodne infrastrukture bi morala da bude regulisana naknada koja podleže odobrenju RUVK.

- 8.2 Do danas, naknade za razvoj infrastrukture za vodosnabdevanje i infrastrukturu za otpadne vode nisu primenjivane, ali da bi se ispunila očekivanja ovog cilja politike, ovaj dokument ispituje opcije za njegovu buduću primenu.
- 8.3 Sa rastom u sistem se dodaju novi potrošači. Ovi uključuju:
- Novi stambeni objekti koji rezultiraju širenjem mreže i povećanom potražnjom.
 - Novi komercijalni i industrijski razvoji koji takođe rezultiraju širenjem mreže i povećanom potražnjom.
 - Novi razvoj (domaći i nedomaći) u postojećim razvijenim oblastima, ali ne mora nužno da doprinese povećanju potražnje.
 - Postojeća svojstva koja nisu povezana sa sistemom, ali sa proširenjem sistema mogu se povezati (ovo se prvenstveno odnosi na otpadne vode, a ne na vodosnabdevanje)
 - Preuzimanje dodatnih uslužnih površina i pratećih sistema vodosnabdevanja u vlasništvo regionalnih vodovodnih preduzeća (RKV).
- 8.4 Ove aktivnosti zahtevaju ulaganja u tercijarnu infrastrukturu i takođe mogu imati uticaj na širi razvoj infrastrukture, što, u nekim slučajevima, može pružiti opravdanje za naplatu naknada za programere, preduzeća i potrošače. Ovu tercijarnu infrastrukturu obično grade programeri i predaju je RKV-ima po završetku. RKV će primeniti naknadu za priključenje na pojedinačne nekretnine za pokrivanje troškova servisnih cevi, brojila i drugih neophodnih aparata specifičnih za pojedinačne potrošače plus iznos za pokrivanje povezanih administrativnih troškova.
- 8.5 U mnogim slučajevima širu širu tercijarnu infrastrukturu koja nije vezana za vodu (putevi, ulična rasveta i drenaža itd.) razvija opština i naplaćuje je putem naknade za razvoj opštinske infrastrukture. Ovo ne uključuje nužno pružanje infrastrukture za vodosnabdevanje i kanalizaciju. U nekim slučajevima, opštine mogu razviti infrastrukturu za vodu i otpadne vode ili pozvati RKV da je obezbede. Ovi troškovi se zatim prenose na programera.
- 8.6 U gornjim primerima trošak tercijarne infrastrukture efektivno se prenosi na nove potrošače. Ovo je bilo uključenjem u kupovnu cenu ili iznajmljivanje imovine plus sve povezane naknade za povezivanje, koje se plaćaju preko investitora ili direktno između novog potrošača i RKV.
- 8.7 Iako sadašnji aranžmani predviđaju da se troškovi razvoja tercijarne infrastrukture prenose na nove potrošače, ovi razvoji mogu rezultirati neophodnim dodatnim kapitalnim ulaganjem u infrastrukturu uzvodno (voda) ili nizvodno (otpadne vode), kao što su dodatne cijevi, povećano pumpanje kapacitet i skladištenje. Ne postoje odredbe da se troškovi ovih dodatnih investicija prebace na nove potrošače koji su ih nametnuli. Troškovi ovih investicija se socijalizuju među svim potrošačima njihovim uključivanjem u poslovne planove RKV i prenose se na tarife. Smatramo da se od postojećih potrošača ne treba očekivati da finansiraju ovo jačanje mreže kroz tarife ako potrebu za ovim pojačanjem izazovu novi potrošači. Nametanje takvih troškova postojećim potrošačima ne smatra se reflektujućim troškove i može se smatrati nepravednim. Poboljšana reflektivnost troškova mogla bi se postići alokacijom troškova ovih dodatnih investicija na nove potrošače koji su pokrenuli investiciju.
- 8.8 Industrija vode u UK se pozabavila ovim pitanjem uspostavljanjem onoga što oni nazivaju '*infrastrukturnom naplatom*' koja predstavlja doprinos jačanju mreže uzvodno (voda) ili nizvodno

(otpadne vode) koje se može pripisati proširenju usluga koje je rezultat novih potrošača i efektivno nametnuta kao doplata na naknadu za priključak. **Napomena: terminologija 'naknada za infrastrukturu' kako se koristi u UK može dovesti do određene zabune na Kosovu gde se može pogrešiti sa opštinskom 'naknadom za razvoj infrastrukture' koja se odnosi na tercijarnu infrastrukturu na licu mesta (putevi, odvodnjavanje i osvetljenje) direktnu podršku novom razvoju i ne odnosi se na infrastrukturne investicije van lokacije. Da ne bi bilo zabune, ovu naknadu nazivamo 'naknadom za jačanje infrastrukture van lokacije'.**

- 8.9 'Naknada za infrastrukturu' u UK (na Kosovu 'naknada za jačanje infrastrukture van lokacije' ne primenjuje se na ulaganje u nove radove na tretmanu, jer će to automatski preći na nove potrošače u tarifi na osnovu toga što novi potrošači dodaju da zahtevaju, više će platiti za troškove proizvodnje po tarifi po m³. Naplata se odnosi samo na jačanje mreže. Dugi niz godina infrastrukturnu naknadu je proizvoljno određivao regulator i bila je ista u celoj Engleskoj i Velsu. Od tada je prosleđen vodovodnim kompanijama da utvrde. Ova naknada se odnosi na dugoročne granične troškove ojačanja mreže i varira u zavisnosti od vodovodne kompanije. Tabela 5 ilustruje opseg infrastrukturnih naknada koje se primenjuju u UK.

Tabela 3 – Uzorak infrastrukturnih naknada koje primenjuju vodovodne kompanije u Engleskoj i Velsu, UK

Vodovodna kompanija	Infrastrukturna naplata vode za novi stan (EVRA)	Infrastrukturna naplata otpadnih voda za novi stan (EUR)
Vodovodna kompanija Northumbrian	150 – 160	110
Vodovodna kompanija Severn Trent	420	340
Vodovodna kompanija Thames	760	440
Vodovodna kompanija Wessex	230	380 - 760

- 8.10 Smatramo da značajan nivo razvoja novih stambenih objekata na Kosovu opravdava uvođenje 'naknada za jačanje infrastrukture van lokacije' koja će biti nametnuta investitorima kao doprinos jačanju mreže. Prihod od ovih naknada će se pripisati potrebnom prihodu i na taj način smanjiti tarife za postojeće potrošače.

8.2 Opcija – 'naknada za jačanje infrastrukture van lokacije' za stambene prostore plus procenjena naknada za nove nedomaće projekte zasnovane na stambenim ekvivalentima

Predlog

- 8.11 Predlažemo da uvedemo 'naknade za jačanje infrastrukture van lokacije' za sve nove razvoje za vodovodne i kanizacione priključke.
- 8.12 Ove naknade se primenjuju na sve neto nove stanove. Na primer, ako je investitor srušio mali stambeni blok od 10 stanova i zamenio ga novim blokom od 25 stanova, onda bi infrastrukturna naknada nametnuta investitoru bila jednaka naknadi po stanu k 15 (a ne 25 jer razvoj samo nameće dodatnu potražnju od svega 15 stanova). Programer bi i dalje morao da plati 25 naknada za priključak, uključujući priključka vodomera, itd.
- 8.13 Pojednostavljena kalkulacija sugeriše da bi sledeći raspored naknada za „naknade za jačanje mreže van lokacije“ bio primeren da se nametnu investitorima pored naknada za priključenje (Tabela 6)⁸.

⁸ Da bi se tačno odredila 'naknada za pojačanje infrastrukture van lokacije' na Kosovu koja odražava zahteve za ojačanjem mreže biće složena kalkulacija. Ovo zahteva detaljnu inženjersku analizu i složene dugoročne kalkulacije marginalnih troškova. Cena po novom stanu može značajno da varira za svaki RKV i sistem u okviru svakog RKV. Potreban je jednostavniji metod. U vreme kada je utvrđen početni RAB (200) RAUV (u to vreme RUVK) je iznosio 200 evra po priključku za vodu i 100 evra za otpadne vode. Na nivou cena iz 2023. godine ove vrednosti su jednake 288, odnosno 144 evra. Ako se domaći potrošači konvertuju u domaće ekvivalentne brojeve proporcionalne protoku, domaće ekvivalentne vrednosti otvaranja će biti niže. Naša analiza procenjuje da ove vrednosti treba da budu prilagođene na 260 evra i 130 evra za vodosnabdevanje i otpadne vode za tipično domaćinstvo. Za vodosnabdevanje, sredstva mreže su činila oko 70% ukupnog RAB-a. Stoga bi početni RAB za sredstva vodne infrastrukture za domaću imovinu (po nivoima cena iz 2023.) bio 0,7 k 230 evra = 161 evra po ekvivalentu stana. Za otpadne vode

Tabela 4 – predložene naknade za jačanje mreže van lokacije

Usluga	Naknada za pojačanje mreže po novom stanu (EVRA)
Vodovod	110
Otpadne vode	90

Jedna računovodstvena opcija je da se prihod od ovih naknada uzme u obzir kao investicija financirana grantom za finansiranje poboljšanja infrastrukture i da se stoga ne dodaje RAB. Alternativno, prihod se može pripisati zahtevanom prihodu, ali će svaka investicija u jačanje mreže biti dodata RAB-u. Procena uticaja.

- 8.14 U sadašnjem okviru troškovi ojačanja mreže van lokacije su socijalizovani u tarifama i plaćaju ih svi potrošači što smatramo nepravednim. Stepen do kojeg postojeći potrošači finansiraju jačanje mreže zavisi od broja novih nekretnina. Uticaj na tarife za postojeće potrošače zavisiće od načina na koji se prihod tretira, bilo kao donacija za obnovu infrastrukture ili kao kredit za potrebe prihoda. Da ilustrujemo uticaj ako pretpostavimo da se tokom trogodišnjeg perioda broj domaćih potrošača poveća za 10% i da je kombinovana naknada za pojačanje vangradske mreže za vodu i otpadnu vodu 200 evra. Korist za potrošače će biti:

- 0.91 evra po potrošaču godišnje zauvek (pod pretpostavkom prinosa na kapital od 5%) ako se tretira kao donacija, ili
- 6.06 evra po potrošaču godišnje, ali ograničeno na tri godine kontrole cena ako se oduzme od zahteva za prihod.

Naše gledište

- 8.15 Smatramo da je usvajanje taksi za jačanje mreže van lokacije pravedniji sistem jer osigurava da oni koji su odgovorni za nametanje troškova na RKV finansiraju jačanje mreže.
- 8.16 Neodlučni smo kako da primenimo tretman prihoda od ovih naknada. Sve u svemu, mi se zalažemo za jednostavno odbijanje troškova od zahteva za prihod jer će to imati značajnu kratkoročnu korist za potrošače koja bi mogla biti poželjnija u odnosu na dugoročne (trajne) koristi od posmatranja kao finansiranja granta za poboljšanje infrastrukture. Tražimo mišljenja o ovom pitanju.

8.3 Pitanja

28. Da li se slažete da je primena naknada za jačanje infrastrukture van lokacije pošten način da se finansira jačanje mreže koje je pokrenuto novim razvojem? Ako ne, navedite svoje razloge?
29. Do you agree Da li se slažete sa našim predlozima za naplatu, tj. 110,00 evra i 90,00 evra za vodu i otpadne vode za novi priključak na mrežu?
30. Da li mislite da je poželjno da postojeći potrošači imaju manju beneficiju zauvek ili veću, ali ograničenu na tri godine perioda kontrole cena control period?

bilo je vrlo malo sredstava koja se odnose na tretman i kada je uspostavljen početni RAB dajući RAB vrednost od 130 evra za infrastrukturna sredstva za otpadne vode po ekvivalentu stana.

Ove vrednosti se odnose na svu imovinu mrežne infrastrukture, uključujući tercijarne mreže koje bi programer direktno finansirao. Gotovo je nemoguće razdvojiti mrežne RAB vrednosti između primarnih i tercijarnih, pa je neophodna jednostavna proizvoljna pretpostavka, npr. pretpostavimo da tercijarne mreže čine 30% ukupnih vrednosti mreže. Prema tome, početni RAB (nivoi cena 2023.) za netercijarne mreže bi bio reda veličine 0,7 k 161 EUR = 113 EUR za vodosnabdevanje i 0,7 k 130 EUR = 91 EVRA za otpadne vode.

9 Reflektivnost troškova – procenjene naknade

9.1 Pitanje

- 9.1 Trenutni okvir za naplatu otpadnih voda postavlja naknade za otpadne vode kao naknadu po m³ prodate vode. Za skoro sve potrošače ovo je racionalno, jer je otpadna voda prvobitno poticala iz vodovoda RKV, tj. što se više vode troši to se više otpadne vode stvara.
- 9.2 Uočili smo da možda postoje potrošači koji imaju pristup alternativnim ili dodatnim izvorima vode (zalihe iz bušotina ili drugi izvori) i njihova otpadna voda nije u funkciji prodate vode RKV⁹. Smatramo da ovo treba ispraviti što je pre moguće.

9.2 Opcija – obezbediti da određeni potrošači imaju svoje naknade za otpadne vode na osnovu procenjenih naknada gde se količina otpadnih voda ne odnosi na kupljenu vodu RKV

Predlog

- 9.3 Predlažemo da se se uvede koncept procenjenih naknada gde se konkretni potrošači naplaćuju prema količini proizvedene otpadne vode bez obzira na količinu isporučene vode. Ovo će zahtevati od RKV da procene zapreminu otpadnih voda od određenih potrošača putem merenja i/ili drugih metoda.

Procena uticaja

- 9.4 Procenjena tarifa naknade neće biti ista kao tarifa za vodosnabdevanje zbog faktora povrata (ne ide sva primljena voda u otpadne vode). Procijenili smo da će tarifa za procijenjenu naknadu biti oko 10% do 20% viša od tarife na osnovu primljene vode.
- 9.5 Pretpostavljamo da oni potrošači koji bi morali da imaju procenjenu naknadu trenutno plaćaju manje nego što bi trebalo da budu. Svaka korekcija u ovom pogledu rezultiraće smanjenjem naknada za sve ostale potrošače.
- 9.6 Pošto je broj potrošača koji bi bili predmet procenjene naknade verovatno veoma mali, neto uticaj na sve ostale potrošače će biti mali, ali ipak koristan.

Naše gledište

Ne vidimo razlog da ne nastavimo sa dozvoljavanjem RKV-ima da nameću procenjene naknade za određene potrošače gde naknade zasnovane na unosu vode nisu odgovarajuće.

9.3 Pitanja

- 31. Da li se slažete da određeni potrošači treba da budu predmet procenjenih naknada za otpadne vode kada njihova otpadna voda nije povezana sa unosom vode? Ako ne, navedite svoje razloge.**

⁹ Takođe smo svesni da neke industrije za preradu hrane stvaraju velike količine otpadnih voda gde su otpadne vode proizvod njihovog poslovanja i ne potiču iz snabdevanja RKV, npr. mleko koje se prerađuje u sir i surutku ispuštaju kao otpadne vode.

10 Reflektivnost troškova – nakada za otpadne vode zasnovane na zapremini i kvalitetu ispuštanja otpadnih voda

10.1 Pitanje

- 10.1 Za većinu RKV otpadne vode se ispuštaju u kanalizacionu mrežu i na kraju se ispuštaju u životnu sredinu bez tretmana. Ovaj nedostatak se rešava značajnim ulaganjima u tretman otpadnih voda koji su u toku ili su u plan.
- 10.2 The Ekonomski troškovi ove prakse su neodređeni, ali vlada priznaje da nastalu štetu po životnu sredinu treba minimizirati tamo gde je to moguće. *MSPP 30/2014 Načini, parametri i granične vrednosti ispuštanja otpadnih voda u javnu kanalizacionu mrežu i u vodno telo* postavlja standarde za kvalitet ispuštanja otpadnih voda i postavlja granice kao sadržaj otpada komercijalnih potrošača (biohemijska potreba za kiseonikom (BPK), suspendovane čvrste materije (SS) i drugi parametri). Ovi standardi obavezuju potrošače da prethodno tretiraju svoje otpadne vode pre ispuštanja u mrežu ako njihovi otpadni kanali premašuju ove standarde.
- 10.3 U praksi ovi standardi se ne poštuju, a njihova primena je ograničena. Štaviše, opšte nametanje takvih standarda možda nije ekonomski najefikasniji pristup. Na primer, ako otpadne vode potrošača premašuju standarde i jeftinije je za RKV da prečišćava te otpadne vode nego za potrošača da ulaže u prethodnu obradu, onda je ekonomski efikasna odluka tog potrošača da ne ulaže u predtretman već da plati RKV. da to uradi umesto toga. Ako RKV košta više za tretman i ovi troškovi su prebačeni na potrošača, onda bi potrošačeva ekonomski efikasna odluka bila da investira u prethodni tretmanpre-treatment.
- 10.4 Trenutna tarifna politika ARRU postavlja naknade za otpadne vode na osnovu zahteva za prihodima za pružanje usluga otpadnih voda (operativni troškovi, kapitalno održavanje i povraćaj kapitala). Ovi troškovi se pretvaraju u naknadu po m³ prodane vode, pri čemu se količina vode koristi kao surogat za količinu proizvedene otpadne vode.
- 10.5 Politika takođe predviđa unakrsno subvencionisanje između grupa potrošača, uglavnom domaći potrošači plaćaju skoro duplo više po m³ prodane vode nego domaći potrošači. Ova unakrsna subvencija se prvobitno smatrala opravdanom na osnovu toga što domaći potrošači mogu više zagađivati od domaćih potrošača i samim tim nameću više troškova za sisteme i mreže za tretman. Naknadno ispitivanje karakteristika kvaliteta otpadnih voda otkriva da ova pretpostavka nije nužno tačna i iako neki potrošači, npr. pivare i prehrambeno-prerađivačka industrija mogu proizvoditi otpadne vode koje su veoma zagađujuće, većina potrošača koji nisu u domaćinstvu stvaraju otpadnu vodu koja je slična kućnim otpadnim vodama, npr. kancelarijski blokovi, tržišni centri itd.
- 10.6 Posebno za one korisnike čije je otpadne vode značajno zagađenije smatramo da naplaćivanje iste tarife kao i za sve ostale potrošače dovodi do toga da im se naplaćuje manje od troškova koje nameću, a da se preostali potrošači naplaćuju više, što je zapravo unakrsna subvencija od strane domaćih i većine. nedomaćih potrošača specifičnim industrijskim potrošačima. Iako potrošač ne može biti kažnjen od strane organa za zaštitu životne sredine zbog nepoštovanja standarda, RKV i dalje treba da ima pravo da naplati potrošaču troškove koje nameće RKV.
- 10.7 Trenutno, industrijski potrošači sa visoko zagađujućim otpadnim vodama su obeshrabreni od ulaganja u predtretman jer im je jeftinije da nastave da puštaju RKV da prečišćavaju njihovu otpadnu vodu po ceni koja je niža od troškova nametnutih RKV.
- 10.8 Ovim se bave mnoga komunalna preduzeća i regulatori širom sveta koristeći Mogden formulu koja određuje naknade za određene potrošače u skladu sa kvalitetom njihove otpadne vode kao i zapreminom. Naknade za kvalitet su postavljene tako da odražavaju troškove prečišćavanja otpadnih voda i na taj način podstiču industrijske potrošače da ulažu u predtretman, ali samo kada je to ekonomski efikasno. Ako je životni trošak prethodnog tretmana manji od dodatnih naknada koje proizilaze iz Mogdenove formule, industrija će odlučiti da investira i obrnuto.

- 10.9 Da bi potrošači efikasno reagovali, naknade moraju da odražavaju troškove i da ne uključuju nikakva izobličenja. Na primer, ako potrošač instalira predtretman, smanjenje troškova mora odražavati uštede u troškovima za komunalno preduzeće koje obezbeđuje predtretman. Ovo ne sme biti iskrivljeno prilagođavanjima da bi se zadovoljili zahtevi za nadoknadu troškova, posebno bilo kakvim distorzijama koje su nastale kroz investicije finansirane iz grantova i unakrsne subvencije.
- 10.10 Pošto su ukupni potrebni prihodi nepromenjeni, svaki dodatni prihod koji proizilazi iz doplata za kvalitet otpadnih voda biće korišćen za smanjenje naknada za otpadne vode za sve ostale potrošače.
- 10.11 Smatramo da će za ograničen broj potrošača na Kosovu usvajanje Mogdenove formule obezbediti poboljšanu refleksiju troškova za sve potrošače.

10.2 Opcija – uvesti naplatu po kvalitetu za određene potrošače koji nisu u domaćinstvu

Predlog

- 10.12 Predlažemo da se dozvoli RKV da nametne naknade zasnovane na kvalitetu za industrijske potrošače kada veruju da se kvalitet otpadnih voda koji se ispuštaju materijalno razlikuje od kućnih otpadnih voda. Ovo se neće odnositi na kancelarijske blokove, tržne centre, mala preduzeća itd. Ovo će se odnositi samo na veće industrijske kompanije gde se kvalitet otpadnih voda značajno razlikuje od kućnih otpadnih voda, npr. pivare, preradu hrane itd., i da su dovoljne veličine da mogu da odgovore na signale cena razmatranjem prethodnog tretmana svojih otpadnih voda i na taj način smanje svoje naknade.
- 10.13 Mi smo ispitali bazu potrošača za sve RKV i postoji vrlo malo industrija u kojima verujemo da bi se ovo primenilo. Shodno tome, smatramo da odluku o primeni naknada zasnovanih na kvalitetu treba da donesu RKV. Ohrabrićemo RKV da primenjuju naknade zasnovane na kvalitetu gde je to potrebno. Neće biti obavezno. Ako RKV smatra da postoji vrlo malo ili uopšte industrijskih potrošača u njihovoj oblasti snabdevanja i da se kvalitet otpadnih voda materijalno ne razlikuje od kućnih otpadnih voda, ne bi trebalo da budu obavezni da usvoje ovaj proces.
- 10.14 Metoda koju predlažemo je Mogdenova formula koja uzima u obzir cenu tretmana za dva glavna parametra, biohemijsku potrebu za kiseonikom (BOD) i suspendovane čvrste materije (SS) pošto ova dva parametra doprinose većini troškova tretmana otpadnih voda.
- 10.15 U ovom trenutku, predlažemo da se naplata zasnovana na kvalitetu primenjuje samo na veće industrijske potrošače gde postoji mogućnost da odgovore na signale cena. Iako je moguće uvesti naplatu zasnovanu na kvalitetu za male potrošače koristeći pretpostavljene parametre kvaliteta, smatramo da će neto uticaj na cene u celini biti minimalan, a koristi mogu biti znatno manje od administrativnih i drugih troškova povezanih sa njegovom primenom..
- 10.16 Da bi se naknade zasnovane na kvalitetu efikasno primenile, RKV će možda morati da dobiju više ovlašćenja nego što trenutno uživaju, posebno prava povezana sa inspekcijama lokacije. Takođe im se moraju dati mnogo jača ovlašćenja za sprovođenje nad potrošačima za koje se utvrdi da ispuštaju otpad koji je van propisanih parametara kvaliteta vode i da u ekstremnim slučajevima mogu da izdaju obaveštenja o prinudnom izvršenju da prestanu da ispuštaju u sistem sve do trenutka kada otpadna voda je doveden u okvire dozvoljenih standarda. Da bi se zaštitili od toga da potrošač nastavi sa svojim aktivnostima i upušta se u zakone o životnoj sredini, trebalo bi da primoraju RKV da obaveste odgovarajuće organe za zaštitu životne sredine o svakom obaveštenju o primeni kako bi bili upoznati sa svim potencijalnim incidentima zagađenja životne sredine.
- 10.17 Kosovo ima ograničene objekte za prečišćavanje otpadnih voda, iako se očekuje da će oni brzo rasti u narednih deset godina. Postoje dve opcije implementacije za punjenje zasnovano na kvalitetu u ovom radnom okruženju:
1. Primenite naplatu zasnovanu na kvalitetu samo na one potrošače čije otpadne vode na kraju podležu tretmanu, ali ne i na one potrošače čije se otpadne vode na kraju ispuštaju u životnu sredinu bez tretmana na osnovu toga što se može nametnuti samo da odražava troškove RKV-a, ali ne i na životnu sredinu.

2. Naknada zasnovana na kvalitetu koja se primenjuje na sve potrošače na osnovu toga što je u skladu sa principom zagađivač plaća. Čak i ako se otpadne vode ne prečišćavaju, doplate će odražavati relativnu štetu koju otpadne vode nanose životnoj sredini. Ovo je u skladu sa postojećom politikom ujednačenog naplate na celom servisnom području.
- 10.18 Opcija 1 iznad će rezultirati diskriminatornim cenama unutar svake uslužne oblasti RKV, u suprotnosti sa trenutnom politikom ujednačenih naknada unutar uslužne oblasti, tj. dva identična potrošača mogu imati različite naknade u zavisnosti od toga da li njihova otpadna voda podleže tretmanu ili ne. Opcija 2, s druge strane, u skladu je sa aktuelnom politikom jedinstvenih naknada i zadovoljava princip zagađivač plaća. Međutim, to bi moglo biti predmet pravnog osporavanja na osnovu argumenta da oni potrošači čije otpadne vode ne podležu tretmanu ne bi trebalo da imaju veće naknade ako ne nameću nikakve dodatne troškove sistemima RKV.
- 10.19 Dugoročno će se očekivati da sve otpadne vode potrošača ispuštene u mreže RKV budu prečišćene. Zbog toga bi svi pogođeni industrijski potrošači trebali biti podvrgnuti istim ekonomskim signalima kako bi se podstakle efikasne investicije što je prije moguće.

Procena uticaja

- 10.20 Uticaj na domaće i nedomaće potrošače neće svuda isti i zavisice od specifičnih karakteristika industrijskih potrošača za koje će se primenjivati.
- 10.21 Očekujemo da će se naplata zasnovana na kvalitetu odnositi samo na jednu ili dve RKV pošto većina RKV nema velike industrijske potrošače sa otpadnim vodama koje su materijalno zagađujuće od kućnih otpadnih voda.
- 10.22 Tamo gde se primenjuje, imaće efekat povećanja naknada za pogođene industrijske potrošače i smanjenja naknada za sve ostale potrošače, uključujući domaće potrošače.
- 10.23 Dobili smo analizu od jedne RKV sa velikim industrijskim potrošačem koja sugeriše da bi tarifa za otpadne vode ovog potrošača trebalo da se poveća za preko 50% i da bi tarife za sve ostale korisnike bile smanjene za preko 25%. Ovaj primer je izuzetan i tamo gde se primenjuje na drugim mestima očekivali bismo da će efekat biti manji.
- 10.24 Naplata na osnovu kvaliteta otpadnih voda zavisi od toga da RKV imaju pristup laboratorijama za ispitivanje kvaliteta otpadnih voda sa profesionalnim osobljem and human investment.
- 10.25 Od industrijskih potrošača se može zahtevati da izmeri zapreminu svojih otpadnih voda. Pogođeni potrošači, verovatno pod vođstvom RKV-a, će morati da kupe i instaliraju neophodnu opremu za merenje.

Naše gledište

- 10.26 Smatramo da bi naplaćivanje zasnovano na kvalitetu trebalo da bude dozvoljeno i da se primenjuje prema nahođenju RKV. Kada nam dostavljamo podneske, zahtevaćemo od RKV da dostave dokaze da utvrđene naknade odražavaju troškove.
- 10.27 U ovom predlogu je važno da se naknade zasnovane na kvalitetu ne posmatraju kao dodatni prihod, već pre kao preraspodela prihoda pri čemu se naknade povećavaju za neke potrošače, a padaju za ostale. Zahtev za prihod u poslovnom planu je nepromenjen.
- 10.28 Da bismo sproveli ovaj predlog, izdaćemo uputstva za RKV u obliku uputstva koja ih savetuje o tome kako da se odrede naknade i prilagođavanja koja će morati da izvrše na svim tarifama. Ovo uputstvo će uključivati pravila o tome kako reagovati na promenljive okolnosti, npr. ugradnja prethodnog tretmana u periodu za razmatranje cena.

10.3 Pitanja

32. Da li se slažete da naplata zasnovana na kvalitetu za veće industrijske potrošače više odražava troškove i pravičniji način raspodele naknada širom baze potrošača? Ako ne, navedite svoje razloge.
33. Da li se slažete da primena naknada zasnovanih na kvalitetu treba da bude ograničena samo na veće industrijske korisnike u prvom stepenu i da naknade zasnovane na kvalitetu za manje potrošače treba da budu odložene za budućnost?
34. Da li se slažete da bi usvajanje naknada zasnovanih na kvalitetu trebalo da bude u diskreciji RKV-a ili bi trebalo da bude obavezno za sve RKV?
35. Da li se slažete da naknade zasnovane na kvalitetu treba da se primenjuju bez obzira na to da li je otpadna voda podložna tretmanu kao sredstvo za slanje ekonomskih signala o ceni potrošačima da prethodno prečiste svoje otpadne vode i kao odraz troškova štete po životnu sredinu?
36. Do li imate neko drugo mišljenje o naplati usluga otpadnih voda na osnovu kvaliteta?

11 Zaštita ugroženih potrošača

11.1 Pitanje

- 11.1 Naše analize otkriva da je postojeći aranžman unakrsnih subvencija neefikasan mehanizam za pružanje podrške ugroženim domaćinstvima sa procenjenim da preko 85% domaćinstava može da priušti svoje račune za vodu ako se subvencija ukine. Vrednost subvencije iznosi oko 6,00 evra po domaćinstvu, uz pretpostavku nivoa potrošnje minimalnih osnovnih potreba. Prednost je još veća za imućnija domaćinstva čije je diskreciono korišćenje vode veće. Procenjujemo da 83% ukupne vrednosti subvencije ide domaćinstvima kojima nije potrebna (greške uključivanja). Za one kojima je potrebna podrška subvencija je nedovoljna sa prosečnim manjkom od 16 evra godišnje za 15% koji bi se borili da priušte svoje račune za vodu i otpadnu vodu (greške isključenja).
- 11.2 Svesni smo da nekim domaćinstvima može biti potrebna podrška koja je usmerena na njih, a ne na sve potrošače.

11.2 Opcija – usmerena podrška ugroženim domaćinstvima

Predlog

- 11.3 Usmerena podrška kroz tarife za podršku ugroženim.

Procena uticaja

- 11.4 Procenjujemo da će najviše biti pogođena veća domaćinstva tamo gde potrošnja vode može biti neizbežno visoka, ali prihodi mogu biti niski. Međutim, naša analiza pokazuje da čak i među većim domaćinstvima od pet ili više osoba ograničenja pristupačnosti utiču na samo oko 20% takvih domaćinstava. Shodno tome, ciljanje podrške na osnovu veličine domaćinstva ili broja dece će i dalje rezultirati značajnim greškama u uključivanju.
- 11.5 Istražili smo druge opcije za efikasno ciljanje podrške ugroženim domaćinstvima, ali nismo u mogućnosti da identifikujemo nijednu koja se može smatrati efikasnim.

Naše gledište

- 11.6 Zaključili smo da rešenje zasnovano na tarifama da se ciljaju ugrožena domaćinstva kako bi im se pomoglo oko njihovih računa za vodu i otpadne vode nije prikladno. Identifikacija onih kojima je potrebna podrška biće prepuna poteškoća i mi ne smatramo da to treba da bude u funkciji utvrđivanja RKV. Smatramo da pružanje finansijske podrške ugroženim domaćinstvima nije odgovornost vodovoda, već vlade kroz šemu socijalne pomoći.
- 11.7 Stoga zaključujemo da u metodologiju određivanja tarifa ne treba uključivati posebne mere za pružanje usluga ugroženim potrošačima.

11.3 Pitanja

37. Da li se slažete da odgovornost za podršku ugroženim potrošačima ne bi trebalo da bude na vladi jer su oni u najboljoj poziciji da identifikuju te potrebe i da obezbede podršku efikasnije nego što se to može obezbediti putem tarifa? Ako ne, navedite svoje razloge?
38. Imate li neke predloge o tome kako najugroženiji u društvu mogu biti podržani svojim računima za vodu i otpadne vode?